Велетрговина
П. Теслић и друг
Сисак
продаје почев од 25 литара даље, уз цену од К 32·— по литри на више, изврсну шљивовицу из властитих пецара и дупло рафиновану жесту са свог складишта у Сиску.

Кубикашка колица
лиферујем у најбољој изради и на велико. По жељи шаљем на углед.
Кароль Мељери
Стари Бечеј (Бачка)

Против хладноће

Најбоље средство предохране или против раздражења коже, црвенила и свих неповољних последица оштрог ваздуха и хладноће, јесте редовна употреба Помаде Симон (CRÈME SIMON) чувене француске марке која лечи, очвршћава и омекшава кожу и спречава је да се суши и пуца.
J. SIMON & Cie., PARIS,
59. Faubourg St. Martin.

КУВЕРТЕ
у свим величинама разне каквоће. Роба прворазредна. С тиском или без тиска. Умјерене цијене. Производи и разашиље брзо
В. Вошицки
творница куверата
Копривница, Хрватска.
Узорци на захтјев бадава.

Ципеларски Обрт
Иван Кроис
Марибор, Корушка 18
Ручна дела из властите радионе, утем. г. 1882.
Тражите ценике.

Из доњег огласа треба исећи речи: „Бурлеска господина Перуна Бога Грома“, да би се могло учествовати на нашем конкурсу објављеном на 17. страни.

ВИОЛИНА

и осталих музичких инструмената, као и прибор за исте, добићете у највећем избору само у трговини
Рајића и Вуковића, Београд
Кнез Михаилова улица 31, угао.
Ценовник на захтев шаљемо беспл. Продаја: на велико и на мало. 1—15

Најновија књига:
Растка Петровића
Бурлеска господина Перуна Бога Грома.
Цена 10·— дин.
Изишла као 3. свеска
Библиотеке „Албатрос“
у издању
Свесловенске Књижарнице
М. Ј. Стефановића и Друга
Београд, Поенкареова ул. 36.

нераздериве каучук-пете за ципеле

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен
„Злочинци на престолу“
у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од
Динара 10·— по комплету
по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију
„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen
„Zločinci na prestolu“
u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od
Dinara 10·— po kompletu
po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju
„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Краљевска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 6. **Београд, 11. II. 1922.** **Година I.**

Црвена Удовица.

Роман Свена Елвестада.

I. глава.

Ејнар Фалкенберг, велетрговац кафе, конзул на Сендвичким Острвима и посједник многих вила, уђе у свој салон.

Извади један масиван златан часовник из џепа, отвори поклопац, промрмља нешто нестрпљиво, стаде пред огледало и посматраше свој лик.

Било је већ седам и десет.

Конзул је био у салонском оделу. Пошто је промотрио у зеленој дубини огледала своју елегантну појаву и није нашао замерке, ни брковима, ни своме фраку, извади задовољно из џепа своју табакеру и запали цигарету.

Шетао се лагано по салону, гледао као без свести у слике, подиже неколико посетница са стола и опет их спусти на гомилу.

Одједном стаде. Нешто му паде на памет. Отвори двокрилна врата, прође кроз неколико салона и уђе у своју собу за рад.

И ова је соба била луксузно намештена. Један мекан ћилим покривао је под, зидови су били препуни слика, са оквирима у тамним бојама. Ту је било више скоро потпуно црних оквира од абоноса, и уопште је соба давала нешто тежак и суморан утисак. Велики писаћи сто био је од скупоценог дрвета и богато изрезан. На столу је стајала једна статуета од Родена; над њом је висила у широком сјајном оквиру карта Сендвичких Острва, издање Енглеског Адмиралитета. Корпа за хартију била је мало уметничко дело, израђено од уроженика острвске групе коју је Ејнар Фалкенберг имао част да заступа у норвешкој престоници.

Конзул приступи своме приватном ормару, отвори једну фијоку и из ње извади модерну челичну касету за новац. Испитиваше врло вешто израђену браву, удари више пута по поклопцу, врати касету на своје место и опет закључа орман мрмљајући у себи:

— Знао сам. Нисам заборавио да закључам касету.

... Одједном погледа свој часовник. Његове се мисли упутише сасвим другим правцем. Постао је нестрпљив.

— До врага, где је сад! рече он. То је због нечувена нетачност.

Зазвони. После неколико минута уђе стари слуга.

— Хоће ли мој брат бити скоро готов? запита конзул, показујући на таваницу.

— Да, одврати стари слуга, који је тако стар да говори само шапатом. Господин Карло биће скоро готов, баш сам чуо како је горе неког псовао.

— Добро. Је ли изведен ауто?

— Ландауер је изведен, господине конзуле.

— Шта кажеш? Зар нећемо ићи аутомобилом?

Стари слуга се очигледно збуни. Рече неколико речи које нису имале везе, док га конзул не пресече оштро: „Но!“

— Кад баш наваљујете, господине конзуле, рече слуга, онда морам да вам признам да се бојим да аутомобил више није овде.

— Сто му громова! опсова Фалкенберг. Шта то треба да значи да аутомобил мога брата више није ту?

— Ваш господин брат се возио аутомобилом последњи пут пре четири дана, када сте ви били у Копенхагену.

— Е па онда он мора да зна где је. Је ли можда на оправци?

Стари се слуга накашља. Конзул га посматраше пажљиво.

— Реци ми, питао је он и при том гледао слугу, је ли мој брат био сам кад се последњи пут возио аутомобилом?

— Не, одговорио је слуга, возио се с једном дамом.

Конзул климну главом и рече брзо:

— Добро. Кажи моме брату да чекам на њега.

Стари је слуга био већ отворио врата да оде, кад га конзул, који је постао немиран и нервозан, задржа.

— Јеси ли познао ту даму?

Слуга је застао.

— Да, одговори он.

— Затвори врата, рече конзул.

Слуга затвори врата.

— Је ли то била о н а? запита Фалкенберг.

— Јесте, одговори стари.

— Добро; реци моме брату да морам да идем сам, ако одмах не дође.

Слуга оде.

Сад је конзул био истргнут из свога доброг расположења. Обузела га је нека раздраженост и јед. Праскао је.

После неког времена отвори врата и викну опоро:

— Мој капут и шешир!

Један услужни дух је дотрчао са капутом који је конзул брзо обукао.

Већ је хтео да изађе из куће, кад га задржаше ове веселе речи:

— Еxе! Зашто тако брзо?

— А, ти си то, одговори конзул мрзовољно, чекао сам читаву вечност на тебе.

Његов млађи брат је ушао у собу. Био је то млади сликар Карл Фалкенберг, познат у целој Кристијанији — мање својим сликама него својим веселим животом и љубавним авантурама. Имао је неку уметничку немарност која је јако одударала од исправног држања његовог брата.

Карло направи комично-покајничко лице и рече:

— Али сад је тек седам и по, драги мој, а ти си вечеру нарочито заказао тек у осам часова.

— Не смеш заборавити да сам ја доцмаћин. Било би красно кад бих ја дошао доније него високи гост, мој дански пријатељ.

— Пусти тога данског ћифту, нека чека неколико минута.

Конзул Ејнар Фалкенберг удари песницом о сто, тако да се једна важна за цвеће претурила.

— Не могу да трпим да говориш тако о мојим пословним пријатељима. Тим се речником служи ако хоћеш кад говориш о својим кафанским и уметничким познанствима.

— Ла, ла! . . .

— Шта си ти уосталом урадио с аутомобилом?

— Дозволи, драги брате, то је био м о ј аутомобил.

— да, и можда последња ствар коју си још имао.

— Од мог наследства, мислиш?

— Од твог наследства, јесте. Док сам ја разумним пословима и радом свој део имања удвостручио, ти си свакојако већ све потрошио?

— Сад бих ја хтео тебе да подсетим да је време, упаде млађи брат у реч озбиљно.

— Дакле, ти си аутомобил продао?

— Можда.

— Или поклонио можда тој — — — тој —

Одједном застаде, кад је погледао у лице свога брата и трже се. И поред будалаштина свога млађега брата конзул га је ипак уважавао.

— Та како ти изгледаш? продужи он. Имаш црне колутове око очију и грозничаво црвенило на челу. Радиш ли много?

— Па, издржава се, одговори Карло, радујући се што је бура прошла, али ја сам тако срећан, јер сам заљубљен.

Конзул понова баци један испитивачки поглед на брата и промрмља:

— Срећан! Хм . . . Ти пре изгледаш као да живиш на сталној муци.

Карлово се лице развуче.

— Ја, разуме се, нисам тако богат као ти.

— Хајдмо, рече брат.

Два брата уђоше у кола.

Било је лепо, светло летње вече и много се света шетало. Елегантна кола, дивни коњи и сјајни хамови изазивали су општу пажњу.

Карло који се по сваку цену трудио да разговор не добије непријатан обрт, запита:

— Ништа ми још ниси причао о своме данском пријатељу, Ејнаре. Како се зове?

— Штигл. Он је красан младић, спреман трговац. Ту скоро смо направили заједно један сјајан посао.

— И зато дајеш ту велику вечеру?

— Да.

— Какав је то био посао?

— Кафа.

— Аха! А колики је твој део добити?

— Неколико хиљада. Добитак мога данског пријатеља исплатићу му сутра. Он долази у једанаест часова код мене.

— Онда новци леже сигурно код тебе? запита Карло равнодушно. Све што се тицало послова било му је досадно.

— Дабоме, одговори конзул. У мојој касети.

— Колико?

— Двадесет и пет хиљада марака.

— Шта кажеш? Двадесет и пет хиљада?

— Да, одговори брат мало зачуђено. Налазиш да је та сума тако огромна?

— Сума — — — број . . . на нешто су ме подсетили. Али то ти не разумеш, Ејнаре. А и свеједно је. Говоримо о чему другом.

Конзул је оштро фиксирао свога брата. Обузео га је чудноват немир. Шта је било његовом брату? У истом тренутку Карло се јави некоме.

— Коме си се јавио? запита га конзул.

— Оном господину у жутом капуту, који је ишао тако брзо. Зар ти не знаш ко је то?

— Изгледао је као какав боксер.

Карло се насмеја.

— Богами, никоме не завидим који њему падне шака. Јак је као тигар. То је Азбјерн Краг, детектив.

— А тако, из полиције, рече конзул и зевну.

Кола се задржаше пред Гранд-Хотелом где је конзул био заказао вечеру. Вратар изиђе и јави да је дошло већ неколико гостију.

Конзул Фалкенберг се пожури у хотел. У предсобљу затече свога данског пословног пријатеља, господина Штигла и представи га своме брату. Био је то један мали, мрачни господин брзих и нервозних покрета.

Карло започе разговор с њим; говорили су о спорту, о позоришту, игри. Конзул се за то време заузимао око осталих гостију, који су дошли. Најзад се упутише сва три господина у салоне на другом спрату.

Кад су се пели степеницама застрвеним ћилимовима, пут дворане у стилу рококо, деси се нешто чудновато.

Данац је ишао у средини, десно од њега конзул, лево Карло.

У истом тренутку спуштао се један пар низ степенице.

Дама је одевена врло елегантно и врло је лепа. Чаробни смешак изнад облака од белога крзна које је немарно пребацила преко плећа.

Конзул је познаде одмах.

У шаљивом тону рекао је:

— То је она, Карло.

Брат погледа и трже се.

И дански пословни пријатељ је приметио тај пар. Док су, поздрављајући се узајамно на степеницама, пролазили поред њих, он је угушио узвик изненађења и шчепао конзула за руку.

Дама и капетан нестадоше у дворани с огледалима, смејући се, удубљени у разговор. Свилена хаљина зашушта, кад је прешла преко прага.

Карло је пребледео; он промрља неколико речи, једну реченицу, неразумљиву за другу двојицу, која је личила на псовку. Господин Штигл погледа запрепашћено једног и другог.

— Хајдмо даље, господо моја! узвикну конзул и усиљено се насмеја.

И три господина продужише да се пењу уз степенице.

У дворанама које су у вези са рококосалом пуно је господе у фраковима.

Конзул Фалкенберг овог пута даје једно велико друштвено вече за мушкарце. Он је очигледно хтео да импонује своме данском пословном пријатељу и у своме кругу познаника позвао је све који су имали какво име. Пуно је титула. По где-где се види и какав орден. Конзул Фалкенберг промотри једним брзим погледом госте. Весели, духовити државни саветник још није ту. Исто тако и његов најотменији гост, саветник Тотен који треба да седи до почасног госта, данског пословног пријатеља.

Конзул се ипак, за сваки случај, упути у рококо-салу, где је постављен сто. Он стаде насред дворане пуне боја. Све блешти од стакла, пламти од цвећа и малих електричних лампи. Слуге свршавају последњи посао. Конзул је био задовољан. Он изда заповести односно шампањца. С њиме мора да буде врло обазрив. Државни саветник га тешко подноси, али саветник Тотен га тако воли да му све пљушти вода на уста.

Најзад се опет врати својим гостима. За то време дође саветник Тотен. У маварском салону виде свога данског госта и пође му у сретање.

Овај му рече:

— А, ту сте! Тражио сам вас. Реците, молим вас, познајете ли ви ону даму?

— Коју даму? запита конзул, који је већ скоро заборавио на ону епизоду на степеницама. — А тако ви мислите на ону даму која је ишла с оним капетаном?

— Да, коју смо мало пре срели на степеницама.

— Ја је врло слабо познајем. Зове се госпођа Кемпл и пре кратког времена постала је удовица.

— Врло добро, — одговори пословни пријатељ. — Она се зове Валентина Кемпл.

— И ви је, дакле, познајете?

— Да. Зар нисте видели моје изненађење кад смо је срели на степеницама?

— Није ми пало у очи. Али ја је, као што рекох, врло мало познајем. Она је у овдашњем друштву врло омиљена.

— Разумљиво ми је, рече озбиљно господин Штигл, да је ваш брат упао у њене мреже.

Конзул га зачуђено погледа. — Не, његов се пријатељ не шали, он је врло озбиљан.

— Но, о томе даље нећемо говорити, рече Фалкенберг, мој је брат пунолетан и мора да зна шта ради.

— Кад бих га боље познавао, ја бих га опоменуо, продужи други. Пре две године био сам у Хамбургу. Тада је Валентина живела тамо и веома је слављена. Али онда се почело много шта да зуцка. Дали су јој надимак, разуме се, само шапћући.

— А какав је то био надимак? запита конзул.

— Паук, одговори господин Штигл. — Где је, уосталом, ваш брат?

Фалкенберг пређе погледом преко шумног скупа, али Карла није могао да види.

Обузе га нека зла слутња и он брзо изађе на степенице кроз собе.

На првом спрату, код улаза у трпезарију,

виде свога брата где стоји блед и само што не падне.

У истом тренутку изађе дама са белим крзном, Валентина, и прође поред њега.

Она се журила, униформа капетанова се сијала у близини.

И у истом тренутку она рече гласом који је био кратак и задихан и чији је звук објављивао опасност:

— Карло, хоћеш ли ме спасти?

Она не сачека одговор. Речи су биле брзо изречене, у пролазу. Реченица је звучала као узвик у невољи.

Кад је конзул бацио поглед на лице свога брата, нешто га прободе. Никад још није видео то лице тако болно. Сад се почео да пење уз степенице и конзул се пожури да га овај не би приметио.

Он се провуче до свог почасног госта, господина Штигла и узе га под руку.

Тада отворише врата у сјајно осветљену дворану.

II. глава.

За време целе вечере Ејмар Фалкенберг је био у великој бризи због свога брата.

„Карло, хоћеш ли да ме спасеш?“ казала је Валентина. Јако грозничави тон њеног гласа још му је сад одјекивао у ушима. У истом тренутку му је дошла мисао да предстоји нешто рђаво. Карло јој није ништа одговорио, већ је само погледао једним ужаснутим погледом. И онда је заједно с оним капетаном одшуштала у салу с огледалима.

Он погледа преко стола свога брата, који је седео поред саветника Тотена. Он их је намерно посадио једно поред другог, јер је знао да се Тотен радо забављао с Карлом који је увек био пун анегдота, нарочито галантних, из модерне и лакомислене Кристијаније.

Данас је изгледало као да је Карло потпуно изгубио свој приповедачки дар. Испрва је седео удубљен у мисли и као одсутан, чак је претурио и једну чашу, толико је био нервозан. Мало је јео, али је утолико више пио, а пред свршетак вечере спопала га је једна усиљена и мало бучна веселост која се јако разликовала од његове малопређашње озбиљности. Али саветник Тотен био је очаран променом. Молио га је да му прича анегдоте и смејао се толико да су ордени на његовим грудима звечали.

Најзад је вечера била готова и друштво се растурило по околним салонима где се служила кафа. За то време Карла нестаде на неколико тренутака. Али кад се вратио с мандолином под мишком, весело друштво га је поздравило одушевљеним клицањем. Подигоше Карла на један сто и он поче да пева о преријама и палмама, о малим црнкињама, о великим плантажама и улицама у Њу-Орлеану — те лепе америчанске мелодије кроз које се провлачи лака сета. Карло је имао симпатичан мек глас и песме су примљене с одушевљењем. А конзулу беше и нехотице чудно око срца. Осећао је како је кроз нежни звук мандолина и чудновату тугу песама треперила непозната му патња његова брата.

У једној почивци између песама приђе господин Штигл Карлу и похвали његово певање. У исто га време запита:

— Како иде с радом, господине Фалкенберже? Јесте ли свршили какву нову слику?

— Нисам ништа свршио, одговори Карло и удари обесно у жице, — али започео сам пуно. Сјајне идеје, кажем вам. Али пошто ми је досадно да гледам све те ствари које су само започете, у свом сам их ателеју све окренуо зиду, тако да људи који ме посете могу да их виде само одостраг.

— Зар не мислите да путујете да бисте скупили нове утиске?

— О да!

— Хоћете ли да одете са мном до Париза? Ја морам послом тамо.

— Кад бих само могао, одговори Карло замишљено. Када путујете?

— Сутра.

— Сутра. Е онда је немогуће.

Карло поче да пева једну нову песму, а господин Штигл се удаљи, мрмљајући:

— Овај је пропао. Сиромах!

Свечаност је трајала још читав час. Пошто је конзул отпратио своје последње госте до кола, — изузимајући господина Штигла — хтео је да потражи свога брата, али Карла је нестало.

— Ваш је брат отишао пре пола часа, рече слуга.

— Та—а—ко; је ли отишао кући? запита Фалкенберг.

— Свакојако, јер је напустио хотел.

Фалкенберг увиде да мора да буде нечега, кад слуга тако говори.

— Шта мислите тиме да кажете?

— Шта могу тиме да кажем, господине конзуле? Ваш је брат напустио хотел пре четврт часа!

— Па сад сте баш казали пре пола часа?

— Да пре пола часа је напустио друштво!

— А тако, дакле он ипак није одмах отишао?

— Не. Прво је још био у сали с огледалима.

— Добро, добро. Је ли отишао из хотела колима?

— Да, они су узели кола.

— Дакле било их је двоје?

— Не троје, господине конзуле.

Фалкенберг оштро погледа служитеља.

— И капетан је био с њима? запита га.

— Да, одговори конобар.

— — — Конзул и његов пословни пријатељ одлучише да направе још једну малу шетњу колима, да би се освежили после вечере.

Одвезоше се чак на шеталиште поред обале.

Била је дивна, блага и светла ноћ. Правили су планове за нове могућности и склопили нове послове.

Тек око три часа се вратише у град. Конзул одвезе господина Штигла до хотела и пре но што се растадоше рече му:

— Дакле ја вас очекујем сутра пре подне у десет и по.

— У десет и по. Бићу тачан.

— Новац ми лежи у новчаницама. Двадесет и пет хиљада марака.

— Лепо.

Срдачно се опростише и конзул Фалкенберг се одвезе сам даље. Седео је, угодно завађен у кола и пушио је.

Покушавао је да размишља о пословима, али никако му није успевало да среди своје мисли.

Његове су се мисли непрестано враћале на његовог брата. Шта је било с њим?

Једно му је било јасно: његов брат је био врло несрећан.

Чудновата реченица још му је одјекивала у ушима и он је понављао: „Карло, хоћеш ли да ме спасеш?“ Код једног завијутка виде једног господина који му се чинио познат. Возио се у обичним колима. Био је то саветник Тотен. Он није био сâм и Фалкенберг се осмехну.

Пошто се возио неко време, сигнал једног аута трже га из његових мисли. Он је познавао тај звук, није могло бити сумње.

Кочијаш и нехотице повуче узде и окрете се своме господару:

— Јесте ли чули, господине конзуле, запита он. Ово мора да је наш аутомобил.

— Да, и ја бих се на то заклео, одговори Фалкенберг и гледаше кроз помрчину. — Ову бих трубу познао међу стотинама. Та ја сам је сâм купио у Берлину. Можда ћемо овом приликом дознати шта је било с несталим аутомобилом мога брата.

У једном тренутку пролете му мисао кроз главу: Можда то Карло долази оданде.

Ауто се сад приближаваше, сјајан и на великим гуменим точковима. Већ се било толико разданило, да се могао лепо видети.

— Не, овај је ауто зелен, рече кочијаш, дакле није наш.

— Не, то није могуће, примети конзул. Ауто мога брата је црвен.

— А и светиљке су му друкчије.

У том тренутку ауто прохуја.

Два су господина седела у њему. Један је имао црну браду и изгледао је као Шпанац. Његово се лице нарочито урезало Фалкенбергу у памћење.

— Какво непријатно лице, мрмљаше кочијаш.

— Терај даље, рече конзул и завали се у наслон. Већ је био заборавио на онај ауто. Осећао се уморан.

Фалкенберг је био задовољан кад је најзад стигао у своју вилу. Оде у своју собу за рад и отвори све прозоре, да би дивни јутарњи ваздух, пун мириса дрвећа и цвећа из врта, могао да напуни целу собу и да га освежи.

Он седе за велики, богато изрезани сто, уздахну тешко и промрмља:

— Најзад је готово, и ја могу да се одморим.

На столу је лежало неколико писама које је овлаш прегледао. Ту је била, између осталог, и позивница саветника Тотена, за вечеру. На дну позивнице дописао је саветник својом руком: „Направићеш једно занимљиво познанство“.

Конзул равнодушно склони писма устрану. Али на дну гомиле видео је један мали четвртасти омот, који је брзо зграбио. Његово име и адреса били су написани једним љупким женским рукописом.

Фалкенберг отвори писмо и двапут га прочита. Затим се срећно насмеши и пољуби мало писмо.

Али сада је хтео да оде на починак. Имао је још од свечаности једну ружу у рупици. Она је почела да вене и листови су јој отпадали. Он је извади и баци на под. И ружа паде на ћилим, где је лежала поред једне беле цедуље.

Конзул Фалкенберг подиже ту цедуљу. Он није волео неред у својој соби за рад. Каква је то хартија што је тамо лежала? Он баци поглед на њу — и изненада се диже са столице.

— Како је, забога! — промрмља.

Постао је врло узбуђен, погледа опет цедуљу и поче да дрхти.

Оно парче хартије што је држао у руци било је од изванредне важности. Како је доспело на ћилим?

Фалкенберг прође руком преко чела и покуша да стиша свој немир.

Ову је хартију он сам данас пополдне метнуо у касету. Тога се врло добро сећао. Како је могла сад . . .

Он осети још већу узнемиреност. Дохвати свој свежањ кључева. Он је звечао у његовој уздрхталој руци.

— Немогуће је! рече он, продужујући своје мисли гласно, — то је немогуће.

Одједном застаде. Нешто му је пало на ум.

Та он је сам јуче двапут отварао касету. Првипут, кад је у њу метнуо новац и ту хартију. Другипут, кад је, гоњен једним необјашњивим немиром, прегледао да ли је касета закључана.

Свакојако је хартија испала када је по другипут отварао касету. Тако је морало бити.

— Да, разуме се, мрмљаше, трудећи се да

се умири. За то време је отворио свој приватни орман и извадио касету.

Прво је разгледао са свих страна и задовољно климну главом. Нико је није такнуо. А откључати је могао само он, јер је једино он знао слова, која су састављала браву.

Он састави реч и гурну кључ, притискујући механизам.

Кључаоница гласно кврцну. Све је у реду. Касета је отворена.

Он се смејаше своме сопственом страху. Видео је сабласти усред бела дана. Он, хладни човек од посла, постао је нервозан и сујеверан. Било је крајње време да спава.

Нервозно диже поклопац.

Фалкенберг се укочи од страха и изненађења.

Новац је нестао!

Од двадесет и пет хиљада марака није било ни паре.

За време од неколико минута било му је немогуће да се сабере. Као помаман је увукао руку у касету, извукао је хрпу папира и разбацао их; али била је то само хартија, ниједне новчанице није било.

Дакле, био је похаран. Али како, како?...

Понова прегледа слова на брави. Све је било добро. А касета се могла отворити само помоћу оне једне речи, коју је он једини знао. Та мала реч, коју никоме на свету није поверио.

Мање га је узбудио велики губитак него загонетност крађе.

Одједном га спопаде једна мисао, једна ужасна мисао од које се просто охладио.

Двадесет пет хиљада! Он се сети како је Карло постао узнемирен кад му је у колима поменуо ту суму. Сети се Валентинииних речи: „Хоћеш ли ме спасти, Карло?“ И сети се обавештења господина Штигла о „пауку“. Осим тога је понашање његовог брата у последњим данима било чудно. Је ли Карло? — Није могао да мисли до краја —

Сад је опет био мирни, самоуверени трговац. Он скупи хартије и стави их у касету. Затим зазвони по слугу.

— Је ли био когод овде? запита.

— Не, одговори слуга, овде није било никога.

— Да ли се мој брат вратио кући?

— Јесте.

— Када је дошао?

— Пре једног часа.

— Сам?

— Да, дошао је у најмљеном фијакеру.

— Је ли одмах отишао у свој стан?

— Да, али је тамо остао само неколико минута. Онда је сишао са светлом у руци.

— А куда је отишао?

— У ваш стан, господине конзуле.

— Јеси ли ти пошао за њим?

— Не, видео сам то са прозора своје собе.

— Је ли дуго остао унутра?

— Отприлике пола часа.

— Јеси ли чуо за то време какав шум ту, унутра?

— Не, као што сам вам већ рекао, господине конзуле, био је сам. Кад је изашао, држао је свећу још у руци. Ја му пођох у сусрет на степеницама, да га питам да ли шта жели.

— Како је изгледао?

— Био је блед као смрт.

Конзула је обузимало све силније узбуђење.

— Је ли казао нешто?

— Само је рекао: „Лаку ноћ, лаку ноћ, Јохане“. Али био је тако чудан. Мислим да је болестан. Нећете ли да га потражите, господине конзуле?

— Можеш ићи, одсече конзул кратко.

Старац оде.

Фалкенберг остаде у соби као укочен.

Одједном га пробуди звук пуцња, једног револверског пуцња. Он се јако трже и повика гласно:

— Карло!

Затим пожури кроз врата и полете преко степеница. Без свести јурну у стан свога брата. Још из далека викаше:

— Карло, Карло!

Али није било одговора.

Кад је ушао у Карлов атеље, где су се све окренуте слике цериле на њега, виде свога брата у столици, обрнутог прозору. Из једне ране на левој слепоочници цурио је млаз крви, преко образа, на оковратник и прсник.

Фалкенберг се баци на њега.

Карло је мртав. Још држи револвер грчевитим стиском.

Неописан бол обузе његова брата. На двадесет пет хиљада више није мислио. Мислио је само на свога брата, свога друга у игри из дечјих дана. Сетио се Карлове љубазности, његове веселости, па и његових сетних песама.

— Тамо на столу лежи парче хартије, промрмља Фалкенберг.

Он узе хартију и прочита:

„Драги брате, ја сам невин“.

Конзул помилова мртваца по коси и склопи му укочене очи.

III. глава.

У првом тренутку конзул је био као без свести. Због тог тричавог новца — то је немогуће! помисли он и викну гласно име свога брата: — Карло! Карло!

Сада Фалкенберг понова дохвати писмо које је његов брат написао, пре но што је извршио ово страшно дело. „Драги брате, ја сам невин!“ То је све. Шта је то требало да значи? Је ли узео ко други новац, а не он? Али био је ноћас доле у стану. Свакојако је знао за крађу и можда је то био разлог због кога се убио. Убио! Конзул понова посматраше мртваца. И тога иначе тако хладнокрвног човека тако савлада бол, да је посртао на окренуте слике и гласно стењао. (Наставак у идућем броју)

Лепа балерина Нина Тини је незадовољна својим животом. Иадржава је Соврин, који покушава њеном помоћу да добије зајам од разврагног старца Добровољцева. Нина пристаје да послужи као оруђе против Добровољцева, да се на тај начин освети овоме старцу, који је упропастио њену матер. Она успе да измами од Добровољцева позамашну суму новаца и ставља је на расположење Соврину, али овоме то ништа не поможе и он изврши самоубиство. У међувремену се Нина упознала са чиновником Лавренћевим, заволела га и машта о промени свога живота. Наташа, сестра Лавренћева, заволела је поручника Васиљева који њу изневерава и жени се богатом Зином Осетров. На другој страни ђенерал Добровољцев, брат распусног старца Добровољцева, узима за жену лепотицу Лику, ћерку грофице Ладишчев, која полази за старога ђенерала само из рачуна, да би спасла мајку новчаних брига и да би несметано могла да настави свој љубавни роман са младим ђенераловим ађутантом Мињаевим. Када јој прилике не дозволише да настави љубавну авантуру са Мињаевим бацила се у вртлог раскалашног живота.

Љубав и страст.

Роман из предратног високог руског друштва.

5.

Још једна илустрација: Дивна зимска ноћ. Месечина сипа своје светле зраке кроз прозор и осветљава целу собу. Александар Андрејевић назива је глупом, јер налази да она раздражује човека и спушта засторе. Али ја се противим. Не могу да спавам кад су такве ноћи и гушим га пољупцима. Хтела бих да се шапућу љубавне речи или бар оно значајно ћутање у двоје. И ја такве ноћи слушам равномерно хркање господина супруга поред себе... Страсти, Таночка, страсти!... Мени је она потребна као ваздух, којим дишем... Зовнем ли мужа: »Саша, Саша!« Он се не пробуди и ја горим по целу ноћ сасвим сама. Ето ти моје среће!

— Кад ти је толико тешко, — рече Султанет, — зашто не потражиш утехе у нашем друштву? Лажеш мужа и натерујеш и мене да лажем за твој рачун!... Нећу да будем више твоја саучесница, разумеш ли!

— Немој претити! — прекиде је суво лепотица. — И сама знам да сам усамљена у својој беди...

Султанет се већ покаја за своју суровост.

— Лика, мила!... Шта се то с тобом догађа?

— Чини ми се, да ти мора бити јасно шта преживљавам сада... Али, видиш, смејем се, весела сам, јер нисам од оних који се слепо покоравају свему. И ја тражим...

— Шта? — упита ужаснута Султанет са зебњом.

— Начин да удесим друкчије свој живот.

— Мислиш ли да се разведеш?

— Не, о томе не може бити ни речи. Александар Андрејевић никад не би пристао на развод. Он је старински човек. Па и ја не желим развод. Нема повода. Ценим све добре стране мога положаја и трудим се да угушим глас страсти. Већ сам доживела два летимична романа. У нагону за јаким осећањима, Таночка, још нисам нашла оно право...

— Држим да је ваш тајанствени разговор већ завршен! — Лидочка, време је чају! Скоро ће једанаест, а ми га обично пијемо око десет... — Позва генерал своју жену из друге собе.

— Не треба ми ваш чај! — оте се Лики пркосно. — Шампањца, шампањца... и заборава!...

XVI.

Тајна.

После свога разговора са Султанет, Лика је неколико дана узастопце долазила у посету болесници, затим опет ишчезе на дуже време, али се Султанет више није ни трудила да је опомиње.

Грофичин се живот полагано гасио и Султанет је ретко кад остављаше саму. Једно вече, у шетњи, изиђе она да се мало освежи.

Осећала се близина пролећа и чежња у ваздуху. Грбава девојка је тихо плакала. Али наједаред пред очи јој изиђе тако јасно грофичино лице, да она убрза кораке и пожури се кући.

Грофичина соба беше преко обичаја јако осветљена. Султанет застаде на прагу и остаде као окамењена.

Грофица је седела код писаћег стола, надневши се над хрпом хартија. У лицу није имала ни каши крви.

— Мамуља! — узвикну кнегињица и проиртрча јој.

— Ето видиш, Таночка, усудила сам се да устанем и без твоје помоћи! Имам вртоглавицу... Не могу више!... Помози ми да пређем до кревета... Не бој се!... Само сам уморна... Хтела сам да напишем писмо Лики, јер осећам да се сутра нећу дићи. Руке ме не служе више, Таночка. Морам и с тобом да разговарам о врло озбиљним стварима. Труди се да упамтиш све што ти будем казала!...

Кроз тринаест месеци наша Лика ће напунити двадесет и једну годину. То ће бити судбоносан дан за њу... Сирота Лика и не слути шта је чека, и са њеним болесним самољубљем биће јој тешко да преживи све то... Поверићу теби тајну, Таночка, ма да сам се била заклела своме мужу, да је нико од мене неће дознати до Ликиног пунолетства.

— Сећаш ли се, како је покојни гроф Сергије Павловић волео Лику? То је било просто невероватно!... Зато ме је и наговорио да затајим истину од Лике. Она није наша кћи.

— Ни она! — узвикну Султанет, а очи јој сенуше.

— Ни она, Таночка. Ликина судбина је врло трагична, жалоснија од твоје судбине. Али се она још у детињству дичила, сматрајући да је наша рођена кћи, да није било никакве могућности извести је из заблуде. Она би, у очајању, посегнула на свој живот те смо одлучили да јој се не открива истина док не дође време. Пред своју смрт гроф јој је написао писмо и приложио писмо њеног правог оца с тим да јој их предам тек кад буде навршила двадесет и прву годину... Тако сам и обећала грофу, кад је умирао. Њена ће се судбина изменити. Она ће, вероватно, бити толико богата као и ти... Ето, зашто сам је онолико молила да одложи венчање.

Ликина мати била је моја најбоља другарица. Заједно смо и школу свршиле, заједно смо излазиле у друштва и једне исте године обе смо се поудавале. И она се удала за грофа. Муж је њу волео безумно, некаквом чудном, болесном љубављу.

Прве године брака ретко смо се виђале и мени није био познат њихов интимни живот. После сам чула да је гроф мучи својом љубомором. Јелена је скупо плаћала сваки свој осмех, сваку излишну реч, сваки поглед. Дуго нису имали деце.

Једном приликом, кад је мени самој био потребан савет, свратила сам код Јелене и затекох је сву уплакану. Онда ми је она признала да се њен живот претворио у прави пакао.

— Ја обожавам свога мужа, — говорила је она кршећи руке, — а он ме вређа и сумњичи. Ми бисмо могли бити тако срећни, да није његове претеране љубоморе!...

Једнога јутра долете она код мене. Плаче, смеје се, чисто као да ће полудети од радости...

— Мила моја, сад баш долазим од лекара... Нема више сумње... Ох, како сам срећна!

Нисам је испрва разумела.

Лекар је потврдио њене претпоставке — могла се надати да постане мати.

— Сад ће се мој Отело смирити! Тек сад ће настати за нас срећни дани!...

И она је скакала по соби, тапшући рукама.

— А да ли он већ зна? — упитах је.

— Још не... Никако не могу да изберем погодан час да му саопштим... Треба да испадне што свечаније... А за сада, драга моја, спремамо се да се надишемо свежег зрака и водимо тебе са собом у вилу.

То исто вече скупи се велико друштво, те одемо у посету неким нашим познаницима.

Летњиковац је био огроман, као каква гостионица. Велики ходници, а с обе стране собе као хотелске. Места је било за све госте. Десило се као за пакост, да вице-гувернер погрешши врата и уђе у Јеленину собу, мислећи да улази у своју. Она је још била у дубоком сну, а вице-гувернер се већ враћао из јутарње шетње и беше ушао у намери да се пресвуче. Гроф је такође био устао и пошао да пробуди жену. У то спази да се врата њене собе отварају. Шта је после тога настало — не могу ти описати! Мислили смо да ће он убити и њу и њега. Јелену је ударцима пробудио и за косе свукао са постеље. Ја сам потрчала у собу, али нисам могла ништа учинити за ту јадницу.

— Боже, како је била бедна! Вукла се по поду, плакала је, молила и преклињала, клела се. Он није хтео ни да слуша, газећи је ногама. И она му онда рече да је у другом стању.

— То није моје дете! — драо се он као луд са дигнутим песницама. — Од куд могу да ти верујем?... Пет година нисмо имали деце!... А сад, кад је из твоје спаваће собе изишао...

— Не могу без грозе да се сетим те гнусне сцене!

— На крају крајева отпутоваше у други град, где им се родио син.

Она је била дуго болесна и њен муж никако није хтео да јој покаже сина. Испрва је говорио да је дете умрло, а затим је признао како је наредио да се дете коме подметне, јер није могао поднети да гледа очима живи доказ женине преваре.

Јелена се после те несреће једва држала на ногама, и два пута су је спасавали од покушаја тровања. Тако су прошле још две године.

Лика се родила тачно у поноћ. У рано јутро позваше свештеника и Јелена затражи да ја присуствујем њеној исповести.

— Сада, на самрти, заклињем се свим светим, кунем се животом моје мале ћерчице, да сам увек волела само свога мужа и да га чак ни у мислима никад нисам изневерила. — Молите се, бањушка, да му Господ опрости грех, који је он извршио према нашем јадном синчићу и мени... Надам се да ћу га горе на небесима наћи у окриљу Господњем.

Није она још ни стигла да доврши своју исповест, а гроф уђе. Он је у суседној соби слушао женину исповест и сада више није могао да сумња у истинитост њених речи.

Али сирота Јелена није стигла да се нарадује измирењу с мужем. Издахнула је на наше очи и гроф, избезумљен од бола, предаде новорођенче у моје руке.

— Будите јој на место оца и мајке, — рече он, — јер мени више нема живота!... Покушаћу да пронађем свога сина, и не пође ли ми за руком — свршићу са животом...

Прошло је неколико месеци. Добисмо извешће да се гроф убио, а затим и сва документа и пакет, који се имао предати Лики, кад буде одрасла.

И тако бедно сироче није никад видело своје родитеље.

XVII.

Тешки дани.

Идућега дана графица се није могла дићи са постеље. Султанет није ни слутила да се ближи крај.

Она је по обичају читала на глас новине и спомену неки предстојећи бал.

— И наша Лика ће бити на томе балу, — рече графица благо. — Само да је ја не ометем...

Султанет се очи напунише сузама.

— Таночка, голубице моја, прићи ми, — позва је графица и загрли грбаву сиротицу.

— Бојим се да нећу имати више снаге да те још који пут загрлим...

Тога дана одбила је одлучно да се позове лекар.

— Пустите ме на миру да се одморим, — говорила је она узбуђеној кнегињици. — Тако сам уморна, да не желим узнемиравања од стране лекара. И онако је сасвим свеједно!

Султанет је испунила графичину молбу, али је ипак упитала лекара за савет.

— Зар се може предвидети тако брзи крај? — питала је она усплахирено.

— Не мислим, — одговори домаћи лекар, — пошто јој је срце приликом последњега прегледа куцало потпуно задовољавајуће.

Исто вече стиже писмо од Лике:

»Драга моја мамице, — писала је лепотица, — Таночка се тужи на тебе, да се не владаш лепо. Доћи ћу да те малчице изгрдим због тога... Види се да ја нисам поред тебе! Дапас немам времена, пошто се спремам за сутрашњи бал. Премишљам како ћу се што лепше очешљати. Љубим те небројено пута. Лика.«

— Реци Анушки да ја спавам. И кад бих хтела, немам више снаге да држим перо у руци, а она би се бринула. Молим те, немој ни ти ничим да је узнемираваш — није потребно!

Султанет је ипак поручила по Анушки да моли да генералица неизоставно дође.

Сутрадан је графица затражила да се позове свештеник.

»Биће неопростиви грех, ако сада не позовем Лику«, — помисли кнегињица и диже се.

У томе тренутку графица отвори очи.

— Немој слати по Лику, — рече она као да је прочитала њене мисли. Није потребно. Још је рано...

Лагано се гаси дан. Вече је, светлост се пали.

Болесница јечи и претура се. Недостаје јој ваздуха. Увек трпељива и кротка, сада се жали. Султанет гледа на сат. Сад се Лика облачи. Можда је већ готова... Сва у цвећу и бриљантима...

Султанет никако не може да опрости Лики њену равнодушност.

Болесница је опет заспала. Кнегињица седи, не мичући се.

— Таночка!...

Султанет се плаши да јој прође, у недоумици да ли графица не говори у сну.

— Таночка, не спава ми се више... Је ли већ јутро?

Султанет мисли да је боље и слагати, него јој рећи да није још ни поноћ избила.

— Већ је јутро.

— Јеси ли ти тек сада устала или ниси ни легала?

— Тек што сам се дигла!

Султанет јој опипа чело. Било је хладно, а такође и руке.

— Таночка... Позови Лику... Време је! Треба да се опростимо!...

Послаше кола по Добровољцеве, али се ови још не беху вратили са бала. — Шта је са Ликом? — питала је графица с времена на време.

— Доћи ће сад одмах, — одговарала је Султанет.

Потом је графица само очима питала пошто није могла говорити, устремивши поглед према вратима.

Затим покуша да дигне руку и погледа још једаред Султанет, али не издржа тај напор, и склопи очи.

Када су после једног сата стигли Добровољцеви, графицу су већ били обукли и окитили цвећем.

Ликино лице не одаваше ни најмање узбуђење. Била је анђеоски лепа и чак се осмехивала.

Генерал Добровољцев, у парадној униформи, застаде на сред собе, као да се не усуђује приступити покојничиноме одру, и збуњено промуца:

— Како је страшно што смо окаснили!...

Лика, у необично деколтираној хаљини од жуте свиле, са дијадемом од крупних брилијаната у коси, приступи ближе и замре на месту као статуа. Венац од црвених маковa спуштао се с њених плећа низ тело, додирујући под.

Она не рече ни речи, не пусти нити једне сузе и дуго остаде, посматрајући покојницу погледом у коме се огледала злоба и негодовање.

Затим покупи скут од хаљине и истрча у своју пређашњу спаваћу собу. Кад се Султанет пренула услед шуштања свилених хаљина и јаког мириса, она полете за Ликом.

— Мила, мила моја сестрице!

Лепотица је стајала на сред собе и кидала са себе црвене цветове, разбацујући око себе — и њих, и чипке, и брилијанте.

— Проклињем све на свету! — мрмљала је она сва бледа, тресући се као у грозници, мутних очију.

— Лика, умири се!... — узвикну усплахирена Султанет.

— Остави ме! Нека су проклете оне силе, које ми отеше моју матер!...

— Седи, попиј мало воде! Не ваља тако говорити!... Умири се! Ти имаш мужа! Предстоји ти лепа будућност...

— Нема ничег доброг на свету, — рече Лика и истрже своју руку из кнегињичине. — Нема више ни једног светог осећаја у мојој души, запамти то! Само је мама била у стању да обуздава моје инстинкте, а сад им се предајем за увек. Она је отишла на онај свет, и није стигла ни да ме благослови... Значи да ми је таква судбина! Смеј се, Таночка, смеј се! Нашто плакати?! Смеј се! Ха, ха, ха! Видиш, ја сам весела, у балској хаљини... Играла сам и кокетирала, док је она овде издисала... Смеј се!

И смех пређе у јецање. Султанет, која се и сама једва држаше на ногама, потрча по Добровољцева.

— Водите је кући! Бојим се да се не разболи. Ви знате, како је она нервозна!

— А ви, кнегињице? Ходите и ви са нама!

— Не, остаћу овде, док је она ту! — рече тихо кнегињица, махнувши главом пут покојничине собе. — О мени се не брините!

— Али после пређите код нас. То је била жеља Олге Григоријевне...

— Памтим и захваљујем вам на доброти. И сама желим да будем поред Лике.

XVIII.

Кобни сусрет.

Четири месеца после грофичине смрти, корачала је Лидија Добровољцева касно у ноћ кроз пусте уличице Виборске Стране.

Била је намрштена. Осећала је одвратност према самој себи. Како се срозала у последње време! Колико јуче, на путу у Царскоје Село беше се упознала са неким господином и пристала да проведе с њим један део ноћи. Није му открила своје име. Растали су се, да се више не сретну. И том се приликом правдала пред мужем, изговарајући се да је била са неком другарицом. Али то неће дуго потрајати. Ускоро ће бити позната као авантурискиња па и горе... Зар јој није напомињао јучерашњи њен познаник, да се може на њега обратити у случају да јој затреба новаца?...

— Страшно! — Размишљала је Лика, стресајући се. — Како ми само слободно прилазе! Као да сам...

На углу пусте улице стојаше неки господин у цилиндру и као да је баш њу очекивао.

— »Како се усуђује да ме тако посматра!« У томе тренутку непознати јој приђе, узе је под руку и повуче је са речима:

— Но, голубице, хајдемо к мени!

Она покуша да истргне своју руку.

— Стрпљења само! Сад ћемо узети кола. Имаш красну њушкицу... Баш по моме укусу...

— Пустите ме! Како се усуђујете!... — она је једва изговарала речи од силног узбуђења.

Он се дрско насмеја и наже се над њено лице. Осећала је његов дах.

— Млада и ненафракана, а што је главно, са темпераментом! — Баш таква треба мени!... — говорио је непознати, не обраћајући ни најмање пажњу на њено противљење.

Онда му она зарије нокте друге слободне руке дубоко у кожу. Он узвикне и, сав зелен од једа, поче јој претити:

— А, зар тако ти? Чекај само, научићу ја тебе памети! Много се таквих као ти што си мотља по улицама!...

— Како се усуђујете прилазити поштеним женама и вређати гнусним понудама!...

— Знамо ми и ту песму! Нећеш са мном, упорна си?!

Она га поново огребе. Тада је он стеже за лакат и бесно узвикну:

— Жандар, овамо!

Од некуда из мрака испаде један жандарм и са великим поштовањем притрча лепо одевеноме господину.

— Како то пазите на ред! — поче он важним гласом. — Не може човек проћи на миру од оваквих гадова!... Не могу да је се отресем! Не пушта ме да идем својим путем... Води је у кварт, па нека јој издаду лист и казне...

Лики се ноге пресекоше. Жандарм је ухвати за рукав.

— Пусти ме, пуштај! — викну она у очајању слабим гласом.

И у томе тренутку није хтела Лика да каже своје име, да не би компромитовала свога мужа. Сузе јој грунуше на очи, а из груди се оте врисак:

— Спасите ме, у помоћ!

— Ту је одмах кварт... Тамо ћеш престати да тераш комендију! — хладнокрвно је говорио чувар поретка.

Тек тада Лика схвати у каквоме се положају налази и шта је чека у кварту. Скупивши сву снагу, она викну још једном:

— У помоћ, спасите ме!...

На то неко довикну жандару: — Стој!

Како кочијаш не хтеде да заустави кола, нечија висока фигура баци се пред коње. Потрес... Забуна. Гвоздена снага задржа коње за узде.

— Куда возиш ову даму? Пита се то депава? — питао је високи туђинац и приђе Лики.

Тресући се од узбуђења, она се ухвати за њега и рече на француском језику:

— Тако вам Бога, спасите ме!... Испао је неспоразум. Један господин је био врло насртљив, сматрајући ме као уличну женску... Разумете ли? Воде ме у кварт. Ја сам жена генерала Добровољцева.

Он јој поможе да сиђе с кола и рече:

— Умирите се и не плашите се више! — Онда одведе жандарма у страну и шану му неколико речи.

— Дајте ми руку, — понуди јој он љубазно. — Штета, што смо ова кола изгубили!

Она се опре на његову руку, али је била толико изнемогла, да је корачала с тешком муком.

— Ако можете да издржите само до онога угла... Тамо је кавана... Треба да се мало одморите... Извините, што вас молим да уђете овамо... рече он, поклонивши се с поштовањем. — Та не можете продужити ход, а кола нема...

Придржавајући је чврсто уз себе, он је уведе у прљаво предсобље и нареди строгим гласом:

— Слободан кабинет. Отварајте што пре!... Господји је рђаво...

Прљави, гадни кабинет са сликама, које су представљале наге жене, по зидовима, са огледалом у позлаћеноме раму и широким диваном.

— Најбоље би било да прилегнете мало, — рече он Лики и, обраћајући се вратару, нареди:

— Чашу хладне воде! И пошаљите у апотеку по капљице за умиривање!

Лидија је испрва цептела као у грозници, а потом доби хистеричан напад. Лежећи на дивану, она је и јецала и смејала се у исти мах, као рањена звер.

Кад је донет лек, он јој опрезно подиже главу, прстима размаче стиснуте зубе у грчу и усу капљице у уста, а затим обриса својом намирисаном џепном марамом њене усне, које су биле испуцале и крвавиле од напрегнутога грчевитог плача.

Лек је убрзо показао своје дејство. Лидија се освести и дође к себи. Онда поче гледати унаоколо и поглед јој се задржа на њеноме спасиоцу.

Веома млад, лепа појава, отменога изгледа, препланулога лица, што је одавало да је морао тек недавно доспети у магловиту престоницу где је било још прилично хладно. Његова светла коса никако није хтела да се навикне на глатко чешљање, које је било у моди, већ се трудила да се уковрџи. Бријао је браду и бркове, те је изгледао још сасвим млад, готово дечак.

Она затим устаде и збуњено поче намештати пред огледалом своју расплетену косу.

— Време је да се пожурим кући. Муж ће ми се бринути...

— Послао сам по кола.

Али кола нису никако стизала, те се одлуче да пођу пешице. Он се гнушао оваквих догађаја. Нигде у свету није имао прилике да види такву сцену.

— Сам вас је Бог послао! — прошапута Лика. — Просто не знам како да вам захвалим за ваше пожртвовање!...

Он слеже раменима.

— Ви претерујете моју заслугу! Сваки поштен човек би поступао тако на моме месту.

У томе беху стигли и до куће. Она није знала, да ли ће он пожелети да уђе.

— Ја ћу сам испричати генералу, — рече он. — Биће боље. Он ће предузети потребне мере, да се овај непријатни случај не разгласи. — Немојте се само ви узбуђивати, сам ћу све испричати, — понови он и стиште срдачно њену малену ручицу.

Она га уведе право у кабинет свога мужа. Генерал је седео за писаћим столом, удубивши се у посао.

— Случајно ми је пошло за руком, да спасем вашу супругу од велике непријатности, — поче туђинац и у неколико речи објасни у чему је ствар.

Лика је за то време плакала у наслоњачи.

— Боже мој, Боже мој... Не знам како да вам захвалим, — рече генерал и пружи обе руке младоме господину. — Молим за часно име?

— Ах, у овој пометњи сасвим сам смео с ума да се представим како вама тако и госпођи... Извините, молим вас!

И дубоко се поклонивши пред Ликом, он рече:

— Гроф Хенрих Хенриковић Ротбек извињава се пред вама за своју неувиђавност!

— Ротбек?! — узвикну Добровољцев, као да се ожегао. — Гроф Хенрих Хенриковић Ротбек?

— Да, — испрси се гроф с гордошћу. — Моје име изгледа да вам је већ познато!...

Али генерал већ успе да савлада своје изненађење и љубазно захваљиваше младићу:

— Милу ми је, мило ми је... Од срца вам хвала!... Да, познато ми је ваше презиме... Мило ми је да ми се дала прилика да вас видим у своме дому!...

XIX.

Искушење.

— Има ли кога код генералице? — питао је Александар Андрејевић Добровољцев, враћајући се са дужности својој кући.

— Гроф Ротбек.

— А... — и затим је генерал одлазио право у свој кабинет.

То се догађало из дана у дан.

Лика беше одбила да се оде куда на летовање, те су остали у граду, али у толико су чешће били прављени излети у околину.

Ротбек је пратио даме и у позориште и тако рећи постао је чланом породице. Имао је доста времена на расположењу. Кад га је једном приликом генерал упитао чиме се бави, Ротбек одговори:

— Онај, који ми је заменио оца оставио ми је довољно средстава, да се не морам бринути за свој опстанак.

— То је био... — И генерал управи радознао поглед на младога грофа.

— Данилов... Умро је ове године. Још никако не могу да се приберем, те сам зато и оставио Америку, где смо стално боравили.

Кад би код генералице наишли гости, Ротбек би се повукао у друге собе, јер није волео празне разговоре.

Он успе да за кратко време постане општим љубимцем код Добровољцевих. Не би стигао честито ни да седне, Султанет већ иде и носи нову књигу, Лика га пита за савет приликом бирања нове тоалете и заједно с њим преврне какав модни базар, а Александар Андрејевић се жури да му прочита чланак из новина.

Кад је Султанет почела да узима часове из цртања, гроф покуди њеног учитеља, саветујући јој да нађе другога.

— Зар се ви разумете и у томе? — зачуди се Лика.

— И сâм сам помало уметник, — одврати скромно Ротбек.

— Је ли то могуће? Како то нисмо пре дознали? — Питали су сви у један мах.

— Тако сам и мислила, — признаде кнегињица.

— Гроф воли да посећује изложбе; ниједну не пропусти и увек ставља такве примедбе, по којима се може судити да се добро разуме у сликарству.

— Излажете ли и ви своје слике? — Упита Добровољцев.

— Још не... Можда тек идуће године... Сада баш много радим.

— Посећујете ли школу?

— Не. Имам свој атеље.

— Е, па то сте ви прави уметник!... Треба да вас посетимо.

— Изволите, молим вас!

— Има доста интересантних ствари, успомене са мојих путовања. Изволите к мени на доручак... Живим још са својом старом дадиљом. Она ми води домаћлук. Често пута се с њоме препирем због њене претеране штедљивости, али шта ћу! Она ради све на своју руку... Отхранила ме је, и као да ме још сматра одојчетом...

Даме су биле усхићене овим позивом и одмах се договорише који дан да изаберу.

Ротбек их предусрете најљубазније, али је једва савлађивао узбуђење.

— Покажите нам пре свега ваш атеље, — предложи Добровољцев.

На прагу даме застадоше. Све, што је поморац Данилов прикупио на својим путовањима, све те ретке и лепе ствари и оне које је после сам гроф изналазио, биле су сакупљене у овој огромној соби са плафоном и једним зидом од стакла.

— А где су ваше слике? — Упита Султанет радознало.

Ротбек им показа целу серију етида, у боји, оригиналних и два мушка портрета.

— Радите ли и женске портрете? — Лика кокетно зажмири очима. — Посећују ли и даме ваш атеље?

— Ни једна до сада. Ви сте прва, — одврати Ротбек, гледајући је нетремице.

— Збиља? — Она се насмеја усиљено.

— Ја увек говорим у збиљи.

— Ах, драги мој, како би било да израдите портрет моје жене! — Умеша се генерал. — Имам један неуспели, а колико ми се чини, она представља благородан материјал за једног уметника!...

— Сматрао бих за велику част, ако би Лидија Сергејевна пристала да позира...

— Само она је прилична ленштина! — нашали се Добровољцев. — И с темпераментом, знате... Не може дуго да издржи на једноме месту.

— Молићу...

— Ми треба вас да молимо, — нагласи генерал.

За време доручка договорише се за први сеанс.

Враћајући се кући отвореним колима заједно са Султанет, Лика се за све време вожње осмехивала задовољно.

Сеансе отпочеше.

Гроф је дуго бирао позу и костим за Лику. То су били дани тешког искушења. Лепотица се трудила свим силама, да заврти мозак младоме уметнику и да му измами признање.

Осећала је да је он већ одавно воли. И она се узбуђивала, као никада пре... Почело је да се догађа нешто ново у њеноме животу.

Лика је дошла на сеансу обучена као и увек у хаљину загасите боје, али је пожелела да се преобуче и кроз неколико тренутака појави се у атеље-у у беломе хитону расплетене косе.

Ротбекове очи запламтеше, али се он одмах прибра. Умео је врло вешто да влада собом.

— Свиђам ли вам се овако? — Лидија му приђе сасвим близу.

Не гледајући у њу, он одговори:

— Више бих волео да вас сликам у вашој црној хаљини.

— Та зар вам се овако не допадам! Погледајте, како изгледам!

— То ми напомиње наш први сусрет, — замишљено рече Ротбек и сместа, као да жели одагнати мисли, одмахну главом и дода: — Уосталом, приступимо послу, јер се светлост свакога часа мења...

У раду Ротбек је управљао на Лику кратке, проницљиве погледе и често мењао боје. Руке су му при том дрхтале и уопште видело се да се занео својим омиљеним послом.

— Доста је. Да се поразговарамо! — Прекиде га она једном приликом и приђе ногарима као да жели видети свој портрет. — Готово вас и не видим, ма да долазим свакога дана у ваш атеље...

(Наставак у идућем броју).

Злато.

Било их је троје. Јахали су ћутећи, док су коњи ишли ходом кроз пространу и пусту равницу. Сва тројица су рачунали у себи, бројали дане који им још остају до мора, одакле ће их пароброд понети у Стари Крај. По каткада погледали би у даљину пред собом, где се на хоризонту спајало небо са земљом, у једној правилној линији. Тада би, не знајући сами зашто, одједном погнали коње у кас и јурили тако, док се коњима не досади те понова не окрену ходом.

Двојица од њих, старац и младић, били су на раду у истом месту и заједно пошли кући, у Европу. У полумртвој варошици, где су купили коње, нашли су се са својим трећим сапутником. Сваком је од њих било милије, што ће бити у друштву за дугу недељу дана јахања кроз прерију, где човек не може оком да сагледа ништа осим неба и високе траве. Њих двојица су једва дочекали да пођу на пут. Најстаријем од њих Степану, који је превалио педесету, био је стигао телеграм од брата из Далмације, са лаконским текстом: „Антун је готов. — Дођи.“ Он је одавно ишчекивао ту вест.

Антун је био власник малога једрењака, на који су одавно бацили око лакоми суседи. Тај човек је пропадао из дана у дан — говорили су са некаквога великог греха — и само се још чекало да му залупа добош пред кућом. Као гаврани који круже над још живим говечетом очекујући његову смрт, тако су сви ишчекивали дан када ће почети Антуну да продају имање за дуг. Степан се о томе дописивао са својим братом у Далмацији и био сваког часа готов да крене у Стари Крај. Гледао је само још да нађе кога земљака који има што зараде, да би се удружили да купе тај бродић. Сада је баш мислио да то предложи своме млађем сапутнику, Јосипу, који је наследио свога стрица богата cantineera, и са пуним џеповима новаца одмах кренуо кући. Хитао је да обрадује стару мајку, која га жељно чека, и да се ожени, да савије гнездо после мучне службе у којој је провео од десете године детињства до двадесет и шесте, колико му сад има. Мати му је служила за кору хлеба у дубровачкој грађанској кући, где су је у последње време држали више из милосрђа, него због онога што је онако стара могла да уради. Њен девер, мужевљев брат, суров и груб човек, није ни помишљао да је помаже, и све што је хтео учинити, то је што је, пошто су јој сахранили мужа, полазећи натраг у Америку, повео малог Јосипа, да му се нађе у кантини. Јосип је служио као прави слуга, трпећи често и глад и зиму, и све сурове шале пијаних копача злата, који су долазили да свој крвави зној продаду ужиреном cantineer-у за чашицу алкохолног пића. После шеснаестогодишње патње враћао се он, као ослобођени роб, да загрли стару мајку. Млад и здрав, он је био врло весео и целим је путем ковао планове за будућност, која је светла и срећна стајала пред њим. Неколико пута почињаше да звиждука неку уличну песмицу, али би је прекидао помишљајући на тренутак када ће се успети уз камене скалине једне старе дубровачке куће на Плочама, како ће загрлити мајку, суху и смежурану и рећи:

— Више ми нећеш служити; сад смо слободни, слободни, слободни ...

Трећи путник, Корзиканац, био је човек у зрелим годинама. Он је непрестано ћутао и укочено гледао у једну тачку на коњском врату. Њему се најмање журило да пође. У последњем часу био је одустао од пута, и они су отишли без њега. Али на првом конаку кад су већ били заспали око полуугашене ватре, пробудио их коњски топот и били су не мало изненађени кад се он мртав уморан смандрљао са коња, сапео га, и, не рекавши ни речи легао да спава.

Његова прича била је врло кратка. Отишао је у Америку једне гладне године са гомилом исељеника из његовог села. Служио је и радио, и када је већ био уштедео приличну сумицу, обори га болест и исиса, као пијавица, до последње капи крви у образима и последњег долара у џепу. Кад је устао и почео опет да ради, дошло му писмо од куће, где се у мало простих речи казивала страховита прича. Отац умро од болести и глади, једна сестра упропашћена отишла у град да својим телом зарађује хлеб. Мати га позива да се врати са новцем који је уштедео, јер газда Филип хоће да им прода за дуг последњу кршевиту њиву на којој су садили кромпир те се тако исхрањивало седам гладних грла ...

Јахали су ћутећи док се на пространу равницу спуштало вече. На хоризонту се каткад, бестрага далеко, виделе неке црне тачке. Они се досећаху да су то дивљи коњи који лутају прерије. Најдедном младић узвикну: спазио је лево од њих, не много далеко, оседлана коња, сапета у једну ногу. Сва тројица погледаше онамо. Више њихових глава пролете орао стрвинар, заокружи на једном месту па одједном суну на ниже. Са земље се злобно грактући диже јато врана, које се дотле нису виделе у високој прерискоj трави. Најстарији се сети приче коју је прекјуче чуо од крчмара у X. Два рудара бејаху украли комад злата. Један од њих убије свога друга и побегне у прерију. Телеграфисано је свима пристаништима и јављено је да се такав човек није укрцао ни на коју европску лађу. Степан задрхта и потера коња у кас. Остали пођоше за њим. Коњи су се тешко пробијали кроз густу траву.

После пет минута спазише на једном месту улегнуту траву и у исто време осетише

задах од лешине. Коњ под најстаријим скочи у страну и они угледаше пред собом мртваца. То беше човек у годинама, мирна лица и плаве косе, пре је личио на каквог оца породице, него на убицу. Лице му је било сухо и испијено, на први поглед се видело да је умро од грознице. У сухој кошчатој руци са помодрелим ноктима, стежући грчевито држао је нешто од чега им засенуше очи.

Било је злато.

II.

Ватра је лагано догоревала. Они су укочено гледали у тамну ноћ пред собом и ником није падало на ум да је подстакне. Превртали се с бока на бок али никако нису могли заспати. У глухој ноћној тишини само се чуло грискање сапетих коња око њих, или шум који се чуо када се крунио жар у ватри, која их је шкропила крвавом црвеном светлошћу измученим лицима и уморним телима.

Најстарији дубоко уздахну. Никако се није могао ослободити једне мисли која му је дубила затиљак као челични завртањ. Залуд је затварао очи, злато је увек било ту, пред њим, блештаво и замамно.

— Само да нема ове двојице . . . — мишљаше он непрестано. Зашто није пошао сам? Без икакве препреке би стигао на море. Одмах би се укрцао на лађу. Ником не би ни падало на памет да га што год пита. А кад би једном стигао у Далмацију, злато би се лако претворило у леп здрав брод, који би му сваке године доносио толике новце.

— Само да није ове двојице . . . Кад би некако отишли, нестали . . . — Он се подиже и погледа око себе. Младић је спавао, а Корзиканац га гледаше отвореним крупним очима. Степан се побоја да се не сретне са тим очима, погледа на коње који су мирно пасли, уздахну и леже.

Сутрадан су устали измучени и помодрели као да су их целу ноћ гује пиле. Једини је младић био живахнији и детињском радозналошћу разгледаше злато које се весело пресијавало на јутарњем сунцу. Корзиканац је водио коње на реку, да их напоји, а Степан је туробно пунио лулу гледајући замишљено у траву.

III.

Коњи већ нису више били жедни и почели су од досаде грискати траву на обали, погледајући кад и кад крупним очима човека који је занесен гледао у воду. Један коњ захрза. Човек се трже и пође пунити чутурице водом. Када се поново пењао уз стрму обалу паде му поглед на високи жбун траве, коју су мало пре обишли коњи пасући. О, познавао је добро он ту траву од које су липсавала глупа говеда на фармама. Један влат је био довољан да убије бика. Коњи су паметнији и пажљиво је обилазе. Он се сети како је њоме једном отровао старог пса. Није већ био ни зашта, длака му опала, старе очи сузиле, и само се вукао од кута до кута. Онда је фармер наредио да се отрује. Слуга је узео ту траву и нацедио белог млечикастог сока у чанак са храном за пса. Било је довољно неколико капи.

Корзиканац поново погледа ту траву. Била је тамно зелена, а крупни жути цветови, од којих су бежале пчеле, злочиначки су сијали под сунцем. Он се саже, накида траве и дрхтећи као у грозници стаде да је гњечи и цеди својим јаким рукама. Бели сок је капао у једну и другу чутуру, расплињавао се, мешао и губио у мутној речној води.

— Десет капи је довољно — помисли он, и затвори чутуре. Обеси их о раме, узјаха свога коња, и пође лагано. Одједном код ватре јекну пуцањ. Он се трже, застаде, па потера коња у галоп.

— Један је мање, мишљаше, док му је висока прериска трава шибала лице у лудом, животињском трку. Код ватре коњ стаде у месту као укопан. На земљи је лежао младић крваве главе. Стежући грчевито комад злата трзао се он у ропцу. Степана није било ту. Он се обазре, кад одједном тресну други пуцањ — и Корзиканац посрну на једну страну, па се сруши на другу са раширеним рукама. Обема шакама заграбi траве, дављенички удахну ваздух последњи пут, крв му зали уста и он издисаше. А Степан изби из високе траве, спреман да поново пуца, дрхтећи од узбуђења, поцрнео у лицу као земља. Било је довољно. Он онда баци пушку, седе на траву и одахну животињски и дубоко. Са чела му је капао самртнички зној. Пружи се по земљи, скиде чутуре са Корзиканца и стаде пити халапљиво и жедно, великим гутљајима. Затим баци празну чутуру, устаде и дуго се мучио да ишчупа злато из мртвих руку, које су га очајнички стегле. Мртве стакласте очи као да су му пратиле сваки покрет и он је узалуд избегавао да се сретне са тим ужасним погледом. Најзад је имао злато у својим рукама. Леже на траву и посматраше га зажареним очима. Језик му је био сух, образи су пламтели и цело тело горело је у ватри. Осећаше страховит бол у стомаку. Један орао стрвинар кружио је над њима, високо у зраку.

Када су полицајци уморни од лутања десетог дана наишли на њих, са лешева, који су ужасно заударали, подигло се у вис јато врана, а на земљи, међу тим очупаним и унакаженим мртвацима, наивно и детињски весело одблескивало је под сунцем злато.

1921. Данило Данчевић.

Мода.

Мушка елеганција.

Један париски референт за питања моде даје ова упутства мушкарцима, који желе да се владају по правилима париске елеганције.

Како је одевен елегантан мушкарац? Кошуља коју носи са фраком или смокингом мора бити бела као снег; прави се из француског перкалина или из пругастог батиста са крутим пикетским грудима. У рупици која је на средини груди носи се свега један дијаманат (да ли вам је жао што нема више таквих рупица?) Оковратник је из најфиниjег белгијског ланеног платна, исто тако и круте „манжетне“ које су посувраћене. Оковратник је сасвим мало превијен у шиљате углове, а узана мала „краватна“ на везивање је строго прописана. Уз фрак — бела, а са смокингом црна, из тешке сјајне свиле или — што је боље — из оне меке свиле која је готово без сјаја. Увече елегантан господин имаће рукавице од јеленске коже прошивене црним са дугметом од седефа; оне су енглески кројене. У џепу на грудима имате рубац од белога „понжа“, са ажуром. Црне свилене чарапе, лаковане плитке ципеле.

Цилиндар је низак а са узаним ободом. Уместо капута огрнули сте пелерину као онај фамозни Хари Пил, а око врата сте немарно пребацили бели свилени шал (или бео а са црним пругама). Штап је од црног абоноса са малим дугметом од слоноваче. Ваш мирис је „Chifre“ од париске фирме „Coty“. Тако сте комплетни.

Наравно, да на џентлмену ништа не боде очи, ништа не дречи. Али џентлмен је џентлмен и кад је код куће.

Зато су ту оне красне пиџаме од лионске свиле. Модерна је „крем“ свила са љубичастим и плавим пругама. Ви у пиџами идете на починак, и зато она треба да буде врло просто и удобно шивена. Посувраћен оковратник, блуза са појасом или без појаса — како вам је воља — посувраћене манжетне, посувраћени первази, појмови и т. д. Из исте такве лионске свиле праве се оне меке елегантне кошуље за обична („сако“) одела. Те кошуље имају врло шиљате оковратнике; шиљци се држе златном иглом; чвор на „краватни“ је врло мали. Модерне су „краватне“ од тешке пругасте свиле, али се много носе и плетене свилене, са нежним одвесним (не попречним) пругама.

Када устанете (у рану зору), ви ћете скинути пиџаму и обући јутарње одело из врло меке материје од камиље длаке; модерне су пруге у јоргован- боји или у боји кафе. Облик сакоа, са свиленим реверима и везеним манжетнама. По капуту и панталонама нешто гајтана у боји пруга. Да бисте били савршен џентлмен, вели онај Парижлија — купите лаке и фине домаће плитке ципеле од срнеће или крокодилске коже. Изберите боју према оделу: јоргован или кафа . . .

Али ако сте баш занели за моду из прве руке, онда се постарајте да вам јутарње одело буде од тешког, ватираног броката који се носи само у једној боји.

И шта још? Мислим да би било доста — и за жене.

В. Р.

Жене и авијатика.

Занимљиво је да је жена написала први упутник, „вођ“, за једно ваздушно путовање. То је књига Парижанке Луизе Форе-Фавје, која описује ваздушно путовање између Париза и Лондона. Захваљујући овоме „вођу“, путници знају изнад којих се места возе и каквих реткости има на томе путовању. Наравно, та госпођа је изврсна авијатичарка, шта више опробани пилот.

Жене уопште показују велику смелост, кад је у питању ваздушно путовање. На путничким авијонима има много више жена путника, но мушкараца. Оне врло лепо издржавају путовање и страсно се одају авијатици, чак радије но многи мушкарци, — који се ваљда задовољавају тиме што су пронашли и толико усавршили аероплан, да се сада и жене без страха могу возити у великим висинама.

Здраво срце.

Ви можда знате шта је то опотерапија: то је начин лечења у ствари стар колико и свет, али се врло живо примењује тек последњих година, а који се састоји у том да се болесницима, који пате од поремећаја неког одређеног органа, даје да прогутају комаће или екстракте из истог органа какве здраве животиње, на пр. телета, свиње, овце.

Тако су већ лечене понајвише болести бубрега. Али је пре кратког времена један француски лекар, др. Мартане, објавио у Академији Медицине своје одличне успехе у лечењу срца на тај начин. Овај лекар давао је онима који су патили од слабости срчаног мишића, услед какве раније инфекције, да гутају нарочито спремљено сирово воловско срце.

(Из француског часописа „Науке и Путовања“.)

Једнога дана загонетни злочинци, који сами себе називају Друштвом Рацисрака, уценили су владу Француске са 100 милиона. Пошто се Француска оглушила, они јој на тајанствен начин опустоше огњем две плодне области. Бојећи се већих недаћа, Француска плати. Затим су уцењене Италија, Немачка и Америка, које су Рацисраци казнили огњем и ледом, примењујући своју загонетну моћ. Пол Есканде, репортер парискога „Света“ упознао се са Жерменом Лоријер, некадањом помоћницом Жака Ламбера и ради на томе да њеном помоћу открије тајну Рацисрака, који су ледом блокирали енглеску флоту усред лета и скоро је уништили. На основу Жерменини успомена Есканде подозрева да је Токра-Дази-Пал, индијски раџа, у дослуху са Жаком Ламбером, и посећује га. Одмах затим Жермена нестаје на загонетан начин. Међутим Рацисраци прете Француској да ће је уништити, ако потпуно не призна њихову власт и, пошто се ова опире, они, после једне битке у којој су победили огњем, загрозе и самом Паризу. Сада се Токра-Дази-Пал јавља у самом Паризу као Господар Света кога штити необична моћ, и наређује да сви странци завојеваци напусте његову отаџбину Индију, иначе ће он уништити све који се успротиве његовој вољи. У то време је Есканде у Нормандији пронашао један тајанствени замак који је био скровиште Рацисрака. Он ослобађа одатле Жермену и чини све припреме да се онемогући Раџи и његовим помагачима да утекну из замка.

Господар света.

Сензационо-научни роман о скорој будућности од Е. М. Ломана и Раула Биго.

(Крај.)

Скочио је са висине од четири метра, отприлике. Старао се да згодно скочи, али је пад био несрећан и он се прући по земљи, јаукнувши гласно.

Жермена истрча из помрчине и сва престрављена клече поред њега. Питала га је уплашено да ли је рањен, а уједно је ослушкивала да их није ко чуо.

— Није ништа, умирите се... жила на руци ... Али то је добро ... Бојим се да нисам угануо ногу, шапутао је Есканде.

Жермена хтеде помоћи младићу да се дигне. Он се поиздиже мало, па одмах клону, угушујући крик.

— Зацело сам скрхао чланак, промрмља он и настави: Слушајте, Вердо ме чека тамо иза замка, на зиду. Идите и он ће вам помоћи да побегнете. Само не губите времена, јер ће бити касно.

— А ви?

— Ја?... Ова проклета шапа ми не да да се дигнем. Идите, Жермена, идите, тако вам Бог помогао! Биће касно!

— Они ће вас убити.

— Неће. Идите!

Тада Жермена не издржа и рече:

— Ви сте ми дражи од живота и слободе. Ако вас убију, нека убију и мене.

Есканде разабра да га девојка неће оставити, и да је залуд наговарати је. Рука га је болела, нога га је болела. Али он прикупи сву своју снагу, диже се на колена и стаде се вући према месту где је чекао Вердо.

Жермена је гутала сузе жалоснице, гледајући како се он натчовечански пати да њу спасе. Помагала му је, али је он био толико опхрван боловима, да је у три маха губио свест и падао главачке на тле. Срећом довукли су се до траве и јадник се није много угрувао. Кад су дошли до зида на коме је полегао Вердо, Есканде паде поново и обнезнани се. Са руке му је капала крв. То Жермена осети, пипајући му руке да види јесу ли хладне. Она брзо трже с врата једну пантљику и везиваше чврсто рану да не крвави, док се онај на зиду притајио, не знајући ко иде.

Чим је свршила превијање, Жермена положи на земљу опуштену главу рањеникову и потражи погледом прилику на зиду. Једва га нађе, јер он се био спустио телом на другу страну зида и само се рукама чврсто држао да не падне, чекајући шта ће бити. Већ је и он сустао, када иза зида чу тихи женски глас:

— Вердо!

— Ко је? одговори он једва чујно.

— Жермена.

Док су они измењали та питања, Вердо се био попео на зид, а сад је са зида скочио на ону камениту клупу и притрчао сенци испод дрвета. Једва је изговорио: „А мој газда?“ — кад је спазио Ескандеа опруженог на трави. Он паде на колена и завапи:

— Убили су га!

Жермена притрча и запуши му уста руком. Затим му са неколико речи објасни у чему је ствар. Главно је било сада не изгубити главу. Имао је у џепу бочицу ракије и одмах насу неколико капи међу стиснуте рањеникове усне. Кад му још ракијом протрља и слепоочнице, Есканде дође к себи и отвори очи.

— Чекајте сада, шану Вердо Жермени, довешћу помоћ. За један сат, Есканде ће бити у постељи.

Млада девојка седе на траву и подиже на крило Ескандеову главу. Он не рече ништа, већ опет малаксало склопи очи. Али сада је дисао.

Више мртва но жива од страха и бриге, Жермена је чекала да се Вердо врати. Њој се чинило неприродно, што до сада препреке ипак нису биле веће. Бојала се да ће се око њих изненада створити они ћутљиви Индуси мачјих покрета и да ће их одвући пред свога господара А да их Токра-Дази-Пал не би штедео, Жермена је чврсто веровала. Тако у стрепњи, сва хладна од ноћне студени и ужаса који јој је ледио крв, Жермена је гледала у

зид, очекујући нестрпљиво помоћ. Иза зида се убрзо чу некакав бат и котрљање шљунка. Било је више ногу.

Есканде отвори очи и гледаше пажљиво на зид, а Жермена дрхташе од узбуђења. Умирише се мало, кад се Вердо појави на зиду и одмах затим скочи доле.

— Ко је с вама? упита Есканде шапатом друга, који се нагао изнад њега. Већ се бližила зора и кроз помрчину су се пробијали сиви слојеви, разређујући је.

— Онај коњ, газда ... ви се сећате ... Само да пребацимо вас преко зида, за остало је лако. — Дакле, госпођица ће сада да се попне на зид. Метните ногу на моје раме, рече он сагињући се, и гледајте да се дохватите врха на зиду. Ја ћу вас придржати.

Жермена је послушала и учинила како је Вердо рекао, али се у страху питала како ће пребацити рањеног Ескандеа.

Вердо је био снажан момак, а сада је у овој мучној прилици осетио још већу снагу. Он поново напоји рањеника ракијом и успе да га дигне до зида, одакле и Жермена поможе. Тешко је то било, готово неизводљиво. Па ипак, Есканде се нашао на зиду, а затим га је Жермена морала гурнути доле, где га је прихватио Вердо, који је успео да пређе на другу страну зида. Есканде је поново изгубио свест и једва су га наместили на коња. Мирно и сито живинче послушно је пошло за Вердоом, који поведе целу дружину преко шљунка путем ка мору, одакле ће се пржином попети на друм — ако их не стигне потера.

Нов ноћни поход.

Есканде није био тешко рањен и брзо се опоравио. Чим се пробудио после спавања од неколико часова, он се већ дао на посао. Одмах је написао два дугачка писма, која ће Вердо однети у Париз. Жермена је такође написала писмо, да умири мајку. Вердо је одјурио на аутомобилу, као да се трка са смрћу. А и јесу биле значајне вести које је Есканде јављао Ле Сотеу и председнику Савета.

Није дуго чекао на одговор. Одговор је био кратак и гласио је: „Дођите одмах.“

Есканде и Жермена вратише се у Париз, такође аутомобилом. Вердо је боље возио но што је компоновао ноте.

Исто вече одржан је у великој тајности савет министара у Јелисејској Палати. Есканде је био позван да присуствује седници. Он је дошао, опирући се на две штаке, а Ле Соте га је водио.

Есканде се није збунио ни за тренутак, иако су господа министри опет показивали извесно неповерење. Пошто је био сигуран у своју ствар а иначе врло речит младић, Есканде је описао све што се догодило откако је он почео да се занима за тајну Рацисрака. Он не заборави да истакне улогу Жермене Лоријер и Вердоа. Када су му стали честитати на предузимљивости и успеху, он пресече те разговоре са напоменом да им није време, већ замоли да се још у току исте ноћи почне извођење последњег и коначног ударца против Рацисрака.

Прихваћен је план Ескандеов скоро у целости. Новинар је морао да игра главну улогу до краја ове необичне светске траги-комедије. А пошто је он био одлучан и хитар, све мере предузете су тако да је он био задовољан. Пре свега, ствар се држала у највећој тајности. Док су у Лондону краљ и његови министри преговарали о покоравању жељама Токре-Дази-Пала, Француска се спремала да спасе себе и цео свет једне велике беде.

Есканде и Вердо вратише се у Нормандију, Жермена је остала у Паризу, али је било решено да и она крене на пут кроз неколико сати. Сада су она и Есканде били верени и

„Забавник“ расписује **конкурс** за своје *сталне* читаоце.

Сваки читалац који пошаље нарочито означене исечке из првих шест бројева „Забавника“, и уз то јави један који било број од 1—100.000, учествује у нашем првом конкурсу.

Шести број „Забавника“ изићи ће из штампе 11. фебруара и исечке са означеним бројем треба послати уредништву најдаље до краја месеца фебруара. Месеца марта биће, као и обично, извлачење лозова Државне Класне Лутрије.

Онај читалац, чији се послати број тачно поклопи са бројем који добије главни згодитак на вучењу у месецу марту, добиће **награду од 5000 (пет хиљада) динара.**

Ако ниједан читалац не би *тачно* погодио број главног згодитка у месецу марту, поделиће се три награде и то:

прва награда у износу од динара **1000 (хиљаду)** *доделиће се ономе чији број буде најближи извученом броју главног згодитка,*

друга награда у износу од **500 (петстотина)** *динара доделиће се другоме по реду са бројем најближим извученом броју,* а

трећа награда од **300 (тристотине)** *динара доделиће се трећем по реду.*

Из овог шестог броја „Забавника“ треба исећи реч „Куверти“ из огласа В. Вошицког да би се могло учествовати на нашем конкурсу, објављеном на 17. страни, и овај исечак, заједно са ранијих пет исечака, и са ознаком својега броја, послати уредништву „Забавника“.

она није хтела да се за дуго времена растаје са својим заручником.

Док је ауто јурио као стрела, два сарадника „Света“ разговарали су о ономе што ће се догодити. Есканде је лежао на јастуцима и ваљкао се.

— Момче, сад је тек опасно за мене. Ја сам отпочео ову ствар, али мој неуспех значио би — метак у главу! Зар вам то није јасно?

— Као дан; али како да се извучемо из ове прпе?

— Знао бих ја, роде мој, али то није тако просто. Пре свега, ваља спречити Токру да утекне, а да би се то постигло, потребно је онемогућити излазак његових авиона.

— И — ха! За то смо ми још мали! узвикну Вердо са много сумње у гласу.

— Па... како се узме! Наравно, ствар је врашки тешка, али није немогућа, умовао је Есканде. Ви знате да ти авиони имају ремизу негде у сутеренима замка. На терасу износе тек по један строј. За тај посао имају хидроелектричне дизалице; помоћу дизалица стројеви се дижу на кров замка, а одатле се пењу у ваздух. Кад бисмо успели да им покваримо те дизалице, посао би био свршен.

— Јест, али ко ће то учинити! Ја бих рекао да то није тек онако...

— И није „онако“, имате право. Али ја сам већ смислио. Немојте ми утећи из аутомобила, кад вам кажем да — да ми седимо на динамиту. Испод нашег седишта је довољна количина експлозива, да се поквари рацин посао.

Вердо само хукну, скиде капу, па је поново натуче на главу. Био је узрујан.

— Једи ме што ми нисте раније причали о томе, рече он нешто суво; не бих понео своје ноте. Ако ми пропадну моје композиције, ко ће то накнадити човечанству?

— Бум! Не булазните, пријатељу, преклињем вас. Сада ми је до ваших нота! Шта ви мислите? Да ћу ја вас бацити у ваздух овим динамитом? Будите без бриге, мој план није тако наиван, да упропасти Француској музичара ваших способности, рече Есканде више у шали но у збиљи. — Ноћас ћемо поново ући у замак. Ја ћу некако успети да подметнем динамит испод резервоара са водом који служи за кретање дизалица. Упалићемо фитиљ, али дугачак, да експлозија настане тек после четири сата. Ми ћемо се одмах склонити. Ето вам целог плана.

— Ух, што бих у сласт гледао како замак лети у ваздух! Проклето гнездо!

— Не, момче, морамо Токру ухватити жива.

Опет умукоше. Есканде прекиде ћутање још само речима.

— Хајде да се спава.

У истини, он је хтео на миру да сања о својој љубавној срећи. Хтео се сећати свега што се догодило после спасења из замка: његног љупког и озбиљног признања, кад су се нашли у Паризу, сами у малом и топлом салону госпође Лоријер. Нису много говорили. Тек неколико речи. Али су у једном тренутку полетели једно другом у загрљај, опијени љубављу.

Есканде је мислио сада на све то и био је срећан што му је вереница тако лепа и ваљана.

Ауто се зауставио тек у Виервилу. После вечере млади људи поделише пакете са динамитом на три дела, јер је и шофер пошао са њима, и пошли су, носећи свој опасни терет.

Есканде је ишао прилично лако; нога његова била је чврсто умотана и служила га је прилично добро.

Када су приспели под онај зид, преко којега су прошли пут ушли у двориште замка, Есканде нареди шоферу да се врати. Поред нешто алата, тих десет килограма експлозива имали су и два смотуљка конопца који се свршавао гвозденим кукама.

— Рано је, примети Есканде. — морамо чекати да превали поноћ.

Они се наместише на један камен и ћаскали су шапатом, пушећи цигарете.

У даљини, са мора, допирало је некакво равномерно лупање; обојица ослушкиваху.

— То је контра-торпиљерка, рече Вердо.

— Добро је! То значи да је ескадра из Ла Манша већ у покрету. Вердо, сутрашњи дан видеће чудне ствари.

Било је време да се почне са делањем. Есканде се први диже. Помоћу конопаца с кукама лако су прешли зид и пренели динамит.

Кроз двадесет минута, они су прођушили где је резервоар с водом која је била потребна за кретање дизалица. Нашли су га, завирујући кроз онакве исте одушке каква је била она кроз коју се Есканде био увукао у замак, прошли пут. Резервоар је био издигнут на стубове од цемента. Око тих стубова наместили су динамит. Али је требало маскирати цео посао. Есканде покри динамит лаким слојем земље, а Вердо набаца мало траве преко фитиља.

Није дуго потрајало, а они су свршили цео посао. Није то било лако.

— Срећа нас служи као да смо јој рођена деца, насмеја се Есканде, кад су се пребацили преко зида на другу страну. — Шта мисли овај Токра? Богме, један западњак не би био тако лакомислен и бар би те све инсталације окружио звонима за узбуну. Види се колико је он уверен у свој успех. Уосталом, он се већ увелико спрема да се сели у Индију и не лупа главу шта све може да га снађе за ових неколико дана што је још овде.

— Али ми смо пре-пре-дени! запева Вердо, ликујући.

— Нисмо глупи, признаде Есканде, али је „Господар Света“ морао рачунати да и његовим „поданицима“ није врана мозак попила. Кад неко баца рукавицу целоме свету, онда

се може надати да се та рукавица њему врати у лице кад-тад. Ето шта бива са тим болесно-славољубивим људима.

— Истина је, рече Вердо, али му се не може порећи да ради за једну узвишену идеју: да извојује слободу своме народу.

Есканде потврди. Тако, у разговору, приспеше у Виервил. Обоје су били јако уморни, а Вердо је певао из гласа. Али га Есканде убрзо замоли да умукне. Рањена нога поново га је жестоко болела и њему је требало одмора и мира.

Док се све то догађало, власти су такође биле у послу. Више нико није оклевао да чини што му је наређено. Издавале су се одређене наредбе, које су извршиване без одлагања. Све је било предвиђено, све је било паметно изведено. Председник Савета већ је сладио будући успех. Замишљао је какав ће тријумф доживети, када стане пред Парламенат и објави да је, његовом иницијативом, уништена моћ Рацисрака, загонетних господара огња и леда. Наравно да њему није ни на ум падало да сву част остави Ескандеу. Пред осталим државама лепше ће звучати да је то дело његово, председника Савета, него једног новинарског извештача.

Чим се смркло, трупе које су се налазиле по касарнама у Шербургу, Бајеу и Каену, крену су према рацином склоништу. Артиљерија је долазила железницом са свих страна и посела је позиције око замка још пре но што су Есканде и његов друг свршили посао око минирања у подрумима замка. Војни аероплани чекали су само на знак, вешто сакривени у околини. Морски путеви били су такође поседнути, тако да се нико не би могао спасти на пучину.

Па зар Токра то све није чуо? Зар су оглувели сви његови помоћници?

Када су се новинари пробудили у зору, Виервил је личио на гарнизон. Они се одмах упутише главном заповеднику трупа. Есканде је имао у џепу писмо Председника Савета које му је било најбоља пропусница.

Жермена је приспела тога јутра и она се придружи младићима. Али ни Жермена ни Вердо нису смели да се приближе замку — препорука је гласила само на Ескандеа: Овај слеже раменима, љутећи се у себи.

Равно у 4 сата и 35 минута отпоче наступање на замак.

Међутим, и у замку су већ били на чисто да је откривено склониште „господара света.“

Крај индијског кнеза.

У рану зору секретар Равана пробуди прилично неопрезно свога младог господара, који је спавао на дивотном ниском дивану.

И Равану су исто тако пробудиле слуге и упозориле га, да се у равници испред замка виде некаква сумњива кретања униформисаних људи а да се с времена на време чује лупа добоша и јека трубе.

Тада Равана узе један велики дурбин и дуго посматраше околину са крова замка. Кад је уперио дурбин према мору, смотрио је, на видику, тамне облике тешких оклопњача које су непомично стајале на мирној пучини, са цевима упртим баш у Хок. Али око ових мрких челичних горостаса крстариле су хитре и мале лађе, као јато морских птица. У равници се доиста просула читава војска, опседајући замак.

Тада је Равина отрчао да пробуди господара.

Токра-Дази-Пал испрва није хтео поверовати. Он одмах изиђе на терасу. Својим оштрим погледом виде да је замак заиста опкољен са свих страна. Али он се не збуни, иако га је било узнемирило бегство младе заточенице. Ипак он није придавао особити значај Жерменином бегству, јер је веровао да се новинар и његова другарица неће усудити да изазову гњев онога који има у рукама кристалопир, и који ће им се грозно осветити. Очевидно је да се преварио у рачуну. Ах, платиће они то њему!

— Равана, викну он громко, спремите аероплане. Ја полазим кроз један сат, а претходно ће се дићи у ваздух сви наши авиони, са посадом и кристалопиром. Са мном ће поћи и Ламбер. Чим се наши дигну у висину, они се имају поделити у две групе. Једни ће највећом брзином уништити ове гмизавце у равници, а други ће ударити на флоту. Показаћу ја њима како изгледа када се ја разгњевим. Видим да су заборавни. Ми имамо још довољно кристалопира, да бисмо могли захтевати послушност. Тешко њима, кад ја одем у Индију!

Токрине жестоке речи и његова хладнокрвност у издавању наредаба, вратише снагу Равани. Индус одјури да изда наредбе. Међутим раџа је прекрстио руке на грудима и гордо гледао на све стране. Они са мора као и они из долине могли су видети његов лик јасно оцртан у јутарњој светлости. Тек се разданило.

Док је Токра стајао горе и веровао да пркоси својим непријатељима, одједанпут се у дубини замка, баш с оне стране где је он стајао, чу снажна јека и цело се здање потресе. То су експлодирале динамитне бомбе доле испод дизалица.

Токра се и не помаче. Тај човек је био као од бронзе. Али када Равана, сав блед, помоли главу кроз отвор до кога се дизале степенице за кров, и кад рече у чему је ствар, Токра пребледе и јурну доле.

Узалуд су покушавали да покрену пумпе; показало се да се ни један једини аероплан неће моћи подићи до крова. Међутим стројеви су већ били спремни и двеста педесет опробаних авијатичара чекали су на наредбу.

Да, били су неопрезни, када нису рачунали са могућношћу да ће се једном покварити дизалице. Али раџа није хтео да пробија велике отворе на замку, како не би пало у очи чему је замак намењен. Сада, да би се попео у вис један једини аероплан, требало га је сасвим демонтирати, разглавити, па носити горе комад по комад и тек на крову састављати.

Док су господар и његове слуге стојали у подземљу као убијени, неми и бледи од страха, на вратницама замка одјекну лупа. Слуге одмах јавише да долазе непријатељски изасланици. То су били један капетан и новинар Есканде. Испред ове двојице ишао је један војник, носећи у руци белу заставу.

Ми ћемо овде навести само извод из Ескандеових забележака, који је подробно описивао ту своју посету у раџином замку. Есканде је овако описивао даљи ток догађаја:

„Ми смо узвикнули:

— У име Француске, отворите!

Да ли смо ишли у смрт? Нисам био уверен да ми се раџа неће светити. Очекивали смо да нас неће ни пустити у замак, кад се тешка врата отворише и пред нас стаде главом сам Равана.

Не поздрављајући, он упита суво:

— Шта хоћете?

— Да видимо вашега господара, раџу Токру-Дази-Пала, одговори капетан.

— Уђите.

Нисмо оклевали. Скочили смо с коња и упутили се замку. Наш пратилац са белом заставом остао је у дворишту.

Секретар нас је водио путем који је мени већ био прилично познат, у књижницу свога господара.

Токра-Дази-Пал био је у овој дворани. Седео је на некој високој столици према вратима. Био је одевен у једну раскошну индијску одећу, која је падала све до пода. Он је седео сав у блеску дивних адиџара, као цар из бајке. Левом руком држао је балчак своје сабље. На турбану просто је пламтео један велики дијаманат. Иза њега, два служитеља, оборене главе, дивља изгледа.

Раџа нас је мерио својим мрким очима, а био је блед као сабласт.

Официр се устави на два корака пред њим, заузе војнички став и салутира. И ја сам, гоњен несвесним поштовањем пред овом величанственом појавом, скинуо капу и дубоко се поклонио.

— У име Француске Републике, рече капетан лагано и озбиљно, — позива се раџа Токра-Дази-Пал да се преда без услова.

Токра лагано одмахну главом:

— А ако ја одбијем?

— Војска и морнарица Француске добиће налог да разоре замак.

Токра се осмехну некако необично.

— Господине, кроз један сат ваш заповедник имаће мој одговор. Дајем вам реч да нећу предузимати ништа против њега и његових трупа. Одлазите.

Лаганим, госпоственим покретом он нам и руком даде знак да идемо.

Капетан поново салутира, и ми изиђосмо.

Генерал је нерадо саслушао да се има чекати још читав сат. Али се није могло друкчије. Он приђе са трупама још ближе замку, опасујући га чврсто.

— Осам је сати. Ја не пуштам из вида замак ни за један миг. Диктирам Вердоу и гледам, гледам . . .

Има већ четврт часа како је у замку врло живахно. На тераси, на крову замка, нешто се ради. Многобројне слуге изнеле су некакве ћилиме и одмотавају их преко терасе. Али сад ено носе још ћилимова и полажу их преко оних првих. Ми ништа не разумемо.

Шта раде они суманути Индуси? Ми нисмо више у времену из Хиљаду и Једне Ноћи, када је чаробни саг био одлично превозно средство. Већ је изгрејало сунце. Индуси износе ковчежиће, неко сјајно посуђе, књиге, хартије, и све то ређају по ћилимовима. Сада су изнели и ону високу столицу, коју смо видели у Токриној књижници, ону столицу која личи на престо.

Када прође још четврт часа, Токра ће нам се предати. Жив? Ја у то не верујем.

Гле! Сада се на отвору помаља глава са огромним дијамантом који се сјајем такмичи са сунцем. То је изишао Токра, свечано, царски одевен; за њим се појавио Равана, такође у некаквој раскошној одори.

Мени се чини да нам Токра спрема један величанствен призор. То наговешћује његово достојанствено држање. Он је бедник, зликовац, свакако. Али у овом тренутку он стоји пред нама, који смо занемели у чуду и дивљењу, он стоји као лик господара света ако имате маште да га замислите. Сав блиста, јер се драго камење на његовој одећи пресјава као сплет чаробних муња. Чисто му се не види лице од тога блеска.

Токра се посадио у своју царску столицу. Њему до рамена стао је Равана. Око столице по ћилиму поређале су се слуге Токрине, неколико стотина витких Индуса. Они су сви клекли и дигли руке изнад глава, као у побожном заносу.

Призор доиста величанствен, необичан. Нико не разуме шта се тамо догађа, али сви се диве узвишености слике.

Има једно десет минута како се дешава некаква необична појава. Изнад терасе атмосфера као да је променила боју и густину; ваздух се проредио, небо се замаглило. Створио се као неки треперави стуб око кога се прикупљају лаки облачићи који се одмах растурају. Подухнуо је прилично јак ветар, који је наизменично необично врео па мразовит.

Мени се чини да сам напослетку разумео . . .

Појава постаје одређенија. Генерал праска, хоће да продре у замак не чекајући оних неколико минута до рока.

Али је касно. На једном крају терасе појавио се пламен. У том тренутку чу се далека песма, необично свечана и тужна. Молитва, или химна?

Генерал издаје заповест да се иде према замку. Одједном, људи који су били кренули, застају као поражени. Тамо на тераси све је букнуло у огњу. Ништа се више не види, нити се чује.

Шта хоће генерал са својим јуришем на замак? Да зароби Токру? Као Сарданапал, раџа умире окружен својим богатством. Умире и не одаје своју тајну.

Цео замак је у пламену. Нико не сме да му се приближи, јер се чују учестане експлозије. Свршено је, „Раџисраци су потонули у — прошлости.“

Епилог.

Није протекло много дана после трагичне погибије индијског раџе, а Есканде поведе олтару своју лепу заручницу. Скромна невеста, одевена у белу хаљину, обавијена лаким велом, осећала се врло неугодно, јер јој је у сватове дошло непрегледно мноштво света. Са свих страна, из свију земаља, стекли су се људи и жене, да виде овај чувени пар. Ипак је истина продрла у јавност и начинила Жермену и Ескандеа најчувенијим личностима на свету.

Есканде је био проглашен, на дан пред венчање, за официра Легије Части. Вердо је такође одликован.

Сведоци у сватовима били су председник Републике и министри. Будућа госпођа Есканде добила је катедру хемије у Паризу. Није ни чудо, јер она је успела најбоље да објасни тајну Жака Ламбера, кога су нашли мртвог у једном делу подрума ограђеном гвожђем, у некој врсти гвоздене тамнице која је била његов лабораториум. Жак Ламбер није хтео да изиђе и погине пред светом и њега су убили из револвера, као пса.

Жерменино објашњење тајне објавили су сви светски листови. Ми га доносимо у изводу:

„Необична материја, коју је њен проналазач, Жак Ламбер, назвао кристалопиром, изгледала је као какав провидан лист који се могао растезати до огромних димензија. То се постизало, кад би се један релативно мали али вероватно дебео комад те непознате материје замочио у некакву тајанствену течност. Тада се овлажена материја растезала баш као неко циновско тесто за савијачу, а да јој се средина не процепи, док се сва не растегне. Тако је постајао кристалопир.

Кристалопир је имао чудесно својство да пропушта топлоту која је била према једном његовом лицу, на другу страну материје. Управо, чинило се да је једно од његових лица имало моћ да на неки начин упија калорије из атмосфере која се налазила с његове стране; ове калорије пробијале су се кроз кристалопир, а друго их је лице растегнуте материје одржавало у атмосферу на својој страни. Према томе с једне стране постизало се загрејавање, а с друге хлађење посредством размене топлоносне енергије.

Који је био узрок овој необичној појави? Да ли је било потребно посредовање ваздуха, или се она развијала у ма којој средини? Жак Ламбер није оставио забележака о своме проналаску, а све претпоставке биле су најзад само претпоставке.

Чинило се највероватнијим да је једно лице необичне материје, колико својим хемијским саставом, толико и својом кристализацијом и особитим стањем молекуларним — имало својство да успорава кретање оних бескрајно малених тела, која су раздвојена једно од другога, а од којих се, према последњим научним истраживањима, састоји свака материја; ово успоравање изазивајући расхлађивање, извлачило је из материје енергију која се испољавала у појави треперења. А ова енергија, служећи се својствима другог лица кристалопира, увећавала је брзину елементарних тела флуида који је додиривао то друго лице; тиме се изазивало загрејавања тога флуида.

У подземним просторијама замка на Хоку Жак Ламбер је на велико израђивао кристалопир, који се потом савијао у велике смотуљке и држао у нарочитим ћелијама. Како се кристалопир примењивао то смо видели из описа догађаја у роману. Кад би се аероплани на којима се кристалопир носио у ваздух растурили над оним местом које би им означио Токра-Дази-Пал, авијатичари су развијали материју као огромне чаршаве и наднели је изнад тла. Ако је требало изазвати хладноћу на земљи коју су заклањали собом, онда би окренули на доле оно лице кристалопира које је извлачило топлоту; ако су окретали земљи оно лице које је извлачило хладноћу, онда је доле било топло. Наравно да све ово изгледа јако наивно, ако се нема на уму да тајна кристалопира није могла бити коначно разјашњена и да су вероватно били по среди неки генијални поступци даровитог хемичара Ламбера.

На несрећу генијални проналазак овога хемичара допао је злочиначких руку једног славољубивог индијског кнеза, који је очевидно волео свој род — што је било похвално — али који је изабрао одвећ страшно средство за борбу, не рачунајући да на свету има још много мудрих духова. А да је „господар огња и леда“ био човекољубац, колико би се побољшали услови живота на нашој планети — о томе би нас разговор одвео и сувише далеко. Зато је боље да га прекинемо и да се надамо да ће се на земљи појавити можда и један милосрдни „господар“ топлоте и хладноће

Крај.

Младоме лекару Марселу Барањону, који се вратио са двогодишњег пута око света, умро је стриц на тајанствен начин, од т. зв. „Бронзане болести“. То је био осми случај у Паризу, и увек би нашли само леш, у постељи, окамењен преко ноћи, у љуски као од бронзе. Млади доктор се заклео шефу париске полиције да ће да ћути, јер Париз ни појма нема о новој, неиспитаној зарази, а власти неће да изазивају панику, док се болест не испита. Испитивање се врши у Пастеровом Институту, коме и млади Барањон хита да се стави на расположење.

Бронзана болест.

Пјер Декло.

У Институту.

Млади лекар напустио је Управу Града утучен. После смрти стричеве ништа га није задржавало у Француској, те већ поче помишљати на могућност да се врати у оне чаробне земље даљњег Истока, из којих је и дошао. Али је ипак отресао ту мисао одлуком: „Ја немам права да побегнем, јер сам се малочас заклео да ћу учинити све да откријем узрок стричеве смрти. Једина могућност која ми преостаје јесте да се ставим на расположење професору Леже, разуме се, ако он пристане.“

У аутомобилу који га је возио у улицу Дито, у Пастеров Институт, само се храбрио речима: „Ја ћу открити тајну „Бронзане болести.“ Ја ћу, само да победим и успем, развити снагу и енергију коју професор Леже не може имати и поред све своје учености!“

Чим је ушао у чувени Институт, видео је да му је у Управи Града речена пуна истина. Павиљон у коме је радио проф. Леже дизао се на пространом земљишту недавно купљеном од стране Института и одвојен од истога зидом, у коме беху једна врата. Поред врата била је подигнута стражара где је увек било два стражара. Нико није смео кроз ту капију без писмене дозволе професорове. Шта више, стражарица је била везана телефоном са лабораторијумом научниковим ради тога да би се избегло ходање тамо и амо.

Кад се Марсел Барањон пријавио, један од чувара, проучивши пропусницу префекта полиције, повуче се у стражарницу. Кроз прозор је др. Барањон видео како је чувар говорио телефоном. Затим се врати и рече кратко:

— Хајдете за мном, господине!

У руци је држао свежањ кључева, те отвори врата на зиду. Марсел Барањон пође за њим алејом која је водила кроз парк. У дну терена налазило се здање састављено од главне зграде и два крила. Цела зграда била је на један спрат, али метар изнад земље. Доктор примети да је свеже офарбана гвоздена ограда одвајала павиљон од осталог земљишта.

Чувар му рече:

— Овуда, господине, па уђите у кућицу коју ћете наћи иза плота. Ту ћете се наћи са проф. Лежеом.

Идући у означеноме правцу, Марсел Барањон смотри како се отвориле једна врата на великоме павиљону и појави се једно лице чудновато умотано у дугу белу блузу и платнену капу, која му потпуно скриваше лице. И то лице крете пут оне кућице. Синовац Мориса Барањона застаде, заинтересован. Она личност се окрете према њему. Једним покретом руке непознати му указа на кућицу и нестаде га иза неке живе ограде.

Марсел Барањон дође до једних врата потпуно у истој равнини са приземљем, притиште кваку и нађе се у потпуно празној дворани чији изглед га зачуди.

Зидови превучени белим порцеланом беху заокругљени у угловима собе, као и на саставцима са подом и плафоном. Права болничка дворана, која је имала ту чудноватост што имађаше још једна врата, чије је једино крило било од гвожђа, а поред тих врата пространу увалу, сву у стаклу, кроз које се видела друга соба. У тој је пак соби била једна бела дрвена столица и сто на коме се налазио телефон чудновата облика, где су слушалице биле замењене металним трубама.

Приспавши стакленој ували, Марсел Барањон примети мали телефон на зиду. Посматрајући ту чудновату инсталацију примети оно маскирано лице у другој соби, код апарата, са „слушалицама“-трубама у рукама које завуче у нарочите рупе на својој кукуљици.

Марсел Барањон је чекао, пазећи на најситније покрете оног лица, када се зачу звоњење. То је онај непознати притиснуо дугме телефона и, у исти мах, указивао посетиоцу на мали, зидни телефон.

Млади лекар схвати и прислони слушалицу на уво.

— Ја сам проф. Леже. Покажите ми своју пропусницу из полиције кроз стакло на зиду!

— Изволите, господине професоре!

— Гле, млади колега!

— Господине професоре, ја сам синовац једног од умрлих од „Бронзане болести“. Долазим из Индије после дугог одсуства. Вас молим пак, пре свега, да видим леш стричев, затим за милост да смем радити, под вашом високом заштитом, на истраживању микроба који изазива ту тајанствену смртну болест.

После дужег проматрања младог колеге, проф. Леже рече:

— Ваша молба је тако важна, да бих Вас морао замолити да по одговор дођете касније. Јест, ствар је озбиљна и захтева размишљање. Уосталом, пошто сте у Управи Града, вероватно због Вашег сродства, потпуно обавештени о свему, не би било великих препрека Вашем пуштању у павиљон. Склон сам веровати да су Вас посветили у ствар тек пошто су се уверили о томе да ћете очувати тајну. Уосталом, пошто сте лекар, скрећем Вам пажњу да Вас везује и позивна тајна, те Вас пуштам на неколико тренутака у своју асистенцију, као лекара а не као рођака једног умрлог од „бронзане болести“.

— Велите за неколико тренутака, а не за дуже време? То значи да нећете да испуните други део моје молбе?

— Видећу касније. Сматрајте се срећним што смете преступити праг гвоздених врата која ће се пред Вама отворити! Знајте да ћете ступити у најмодернију апсану, чувану боље и од саме луднице! Да сте, у место што долазите из Индије, живели у кући свога стрица, чак и пролазно, Ви бисте, у овоме часу, били гост куће умрлих од бронзане болести. Још нешто. Обећавате ли да ћете се покорити свим мојим наређењима?

— Обећавам.

— Обући ћете се као ја. Иза гвоздених врата, када се отворе кроз који минут, наћи ћете све што Вам треба. Ни под којим условом се не смете ослободити ове опреме! Уосталом, скрећем Вам пажњу да ћете у случају непослушности бити третирани као сви они који су се нашли у близини умрлих од бронзане болести пре или после њихове смрти, те су сад сви под присмотром наших болничара.

Професор скиде телефонске слушалице и ишчезе иза једног дрвеног паравана из собе.

Марсел Барањон чу електрично откочење и гвоздена врата се отшкринуше. Блесну светлост електрична кроз отвор. Марсел Барањон уђе у одељење од своја 3 кв. метра, на чијим су зидовима биле многе фијоке снабдевене бројевима. Једна од њих, отворена, садржаваше ствари које је доктор имао обући: кукуљицу, блузу и простране панталоне, чије су се ногавице завршавале кожним ципелама превученим каучуком.

Обукао се у једној средини која је била пресићена задахом формола. Када је био готов, лупао је главу како да обавести професора, али у том спази на зиду натпис: „Механизам уласка у собу за дезинфекцију може функционисати само тако када је личност већ потпуно одевена. А тада притиснути дугме D.“

Притиснуо је дугме а под се почне спуштати и стаде на три метра под патосом. Јака електрична светлост осветли силуету младог лекара. А глас један који као да је пролазио кроз нос, допре до његових ушију:

— Хајдете право, у правцу црвеног фењера. Станите тек кад чујете звоњење, а тада се не мичите!

Лекар послуша. У ходу је назирао дуге и лаке облаке дима. Беху му већ смешне све те предострожности.

После неких пет минута над главом му се диже као неки капак на плафону, и бљуну у јаму у којој је био млаз дневне светлости, а он се нађе као у некој магли, коју почеше растеривати два вентилатора, пуштена у рад.

— Изволите се потрудити горе! — рече проф. Леже, нагнут над онај отвор у плафону. Имате пред собом гвоздене степенице које не видите тренутно због силне светлости.

Марсел Барањон се испе. Професор му рече опорим гласом:

— Обраћам Вам пажњу да из ове куће нико није изишао недезинфикован, па ћете зато, мало после, морати подврћи се још једном истој операцији.

Лекар му одговори тужно:

— Ја, господине професоре, нисам дошао амо забаве ради и зато пристајем на све.

Блажим гласом, професор прихвати:

— Свршено је с досађивањем! Малочас сте пак били подвргнути дезинфекцији, утицају гасова који убијају и најситније микробе. Нисте поготову ни осетили, јер вам маска пропушта у плућа само прочишћен ваздух. А сад, изволите за мном. Показаћу Вам леш Вашег стрица. Желео бих да не зажалите што сте ме замолили за ову изузетну услугу. Узбуђење ће бити јако!

Професор пође и отвори једна врата. Доктор за њим. Нашли су се у стакленој галерији која води у павиљон.

Дворана број 10.

Професор је ишао брзо. Марсел Барањон за њим. Срце му је куцало, да искочи из груди. Научник је погодио његово расположење, па, да би одвратио црне мисли од свог младог колеге, примети:

— Зар Вам, господине, не пада у очи да можете говорити и чути све, баш као да и немате маску на глави?

— Збиља! Али бриге су ми такве, да примећујем много ствари, али не дајем себи о њима рачуна.

— Та кукуљица је право чудо, а конструисао ју је један колега. Снабдевена је микрофоном и апаратом, који чини као неку средину између акустичне трубе и телефона. Не чудите се ничему! Павиљон, овакав каквог га видите, потпуно је изолисан од спољњег ваздуха. Никад се не отвара ниједан прозор, ниједно

Обраћамо пажњу на конкурс, објављен на 17. страни.

окно. Проветравање се врши вентилаторима и електричним стерилизаторима система Арсонвал-Борда, који убијају све нездраве клице и враћају неквареној атмосфери сву чистоту. На тај начин, можемо у Институту чак и гајити кугу, а да у суседству никад не буде ниједног обољења. Сав персонал се храни и спава овде. Сваки има права на 24 сата одмора сваког петог дана. Монотон је живот овде, а ево месец и по дана, откако је избила бронзана болест, откако ја и моје колеге водимо тај живот. Ја сам готово све време овде. Бивало је да будем у лабораториуму и по 48 сати, а да одспавам само неколико часова на тврдој постељи од кострети. Сасвим сам се одбио од породице откако се јавила болест у Паризу.

Одједном застадоше пред вратима број 10. Ту је професор рекао:

— Осећате ли се уистину довољно јаки да уђете у ову дворану? Нећу вам се подсменути. Има ту седам лешева и биће узбуђења!

Марсел Барањон прикупи последњу снагу и рече:

— Уђимо, учитељу! Ја се не страшим.

Професор одгурне врата, ухвати младог колегу под руку и повуче га напред.

Марсел Барањон, обузет ужасом, застаде после неколико корака, погледа раширена од ужаса и посматрајући седам испружених лешева на седам операционих столова, седам тако бронзираних лешева, тако крутих, да их је човек могао сматрати као седам кипова.

Први леш био је Мориса Барањона, његова стрица. Надвладао је немир, пришао, посматран професором који је очекивао несвестицу.

— Јадни мој чика-Морисе! — рече доктор, по свему судећи, у плачу.

— Хајдемо, — рече професор! — Најтежи ударац је већ наишао. Реагирајте, пријатељу. Малочас говорасте о некој помоћи мени. Па како ћете истраживати микроб, ако нисте у стању да се прибересте? Човек од науке често мора да заборави да је уопште човек. Ако и даље остајете код понуде о својој сарадњи, дајте ми доказа да сте способни за моралну енергију!

Последње речи учиниле су пресудан утицај. Млади човек се наже над лешем свог стрица, трудећи се, по препоруци професоровој, да буде искључиво човек од науке, који има да испита извесне појаве.

Усудио се да стави руку на леш Мориса Барањона и мораде победити осећање грозе, осећајући ледени дотицај метала.

— Куцните лагано ноктом! — рече професор Леже. — Тако ћете се још боље уверити о чудној галванизацији човечјег ткања.

Лекар послуша. Одјекну гробни одјек. Иако је хтео да понови оглед, Марсел Барањон **устукну.**

— Пређите на другог! — рече Леже. — Још сте исувише узбуђени. Код другог ћете бити хладнокрвнији. Није једном утврђено да се на рођацима не могу чинити медицински огледи.

Марсел Барањон пређе хитро на другога. Укоченост погледа кипа његова стрица застрашаваше га. На другом лешу није имао то осећање.

(Наставиће се.)

Читање у постељи.

Ако већ читате у постељи, немојте лећи наузнак, јер тај став проузрокује истезање очног живца. Не заборавите да свако вече исперете очи сланом водом; али вода не сме бити сувише посољена, да не би разједала очи, уз то ваља да буде млака. Ово просто средство очувало је многима очни вид.

Избегавајте читање при недовољној или јако удаљеној светлости. То убија вид. (Исто толико опасно је читање на сунцу). Пазите, када читате у постељи, да вам светлост пада на књигу с леве стране. Ове услове није тешко испунити.

*

Како ћете сачувати крзно.

Крзно скупља прашину свакако више но обични штофови. Али ви га не можете ишчеткати као штоф, јер би се брзо покварило. Крзно се јако похаба и губи сјај и кад руком превлачите по њему. Са стварима од крзна овако ћете поступати, када зажелите да их добро очистите и доведете у ред:

Ваља ставити у један земљани суд креде или магнезија у прашку, ако је крзно бело или светле боје; ако је црно, узмите сувих мекиња. Метните суд на ватру и добро загрејте. Прашак, односно мекиње, морају бити врели.

Поспите крзно означеним прашком. После једног сата прашак се расхлади и ви тада истрљајте крзно уз длаку, да би прашак добро ушао у њега. Затим излупајте крзно трском са наличја, па га добро ишчеткајте оштром четком. Поново излупајте и добро протресите у свима правцима. Крзно ће изгледати као ново.

Ако вам је крзно покисло, немојте га онако влажна бацити куд било. Ваља га прво добро истрести од кише, али не истрљати, па га обесити тако да ниједном страном не прилеже уз какав предмет. Нека се суши, али далеко од пећи.

Једна драма међу лудама.

Андре де Лорд.

Већ је време посети доктора Ремона, коју он чини свакога дана, у ово доба, лудници Saint-Léger, близу Руана. Кроз стакла на прозорима, мирна лица калуђерица и узбуђена лица луда очекују лекарев долазак. Ускоро се гвоздена капија на дворишту отвара и једна се кола заустављају пред улазом.

С кола сиђе доктор Ремон, праћен још једним човеком — другим доктором — коме је он хтео да покаже болницу. Пошто га је упознао са болничким особљем, он отпоче своју уобичајену визиту.

Доктор Ремон је у пролазу указивао на нарочите или само занимљиве случајеве. Питао је своје болеснике за здравље, разговарао са њима, увлачио се у њихово лудило и обећавао им скоро оздрављење.

Тако, у разговору, доктор Ремон је дошао и до собе Св. Филомене. То је једна мала соба, мања од осталих, у којој су била смештена само два кревета — један за неку стару, оронулу жену, други за једно девојче од шеснаест година, чије су очи чудно сјале.

— Је ли, мала, запита је доктор улазећи, како си од јутрос?

Дете хтеде да одговори, али калуђерица рече место ње:

— Ноћ је провела мирно, господине доктоpe...

— Онда тим боље, скоро ћемо моћи да те пустимо. Да ли волиш да одеш одавде?

— О, још те како! Ја бих још и сада изишла!

— Отићићеш прекосутра, ако и идуће ноћи будеш мирна.

— Преклињем Вас, господине докторе, пустите ме одмах! Не могу Вам рећи, али ја се не осећам ни мало сигурна. Страх ме је...

— Страх, од чега?

— Па страх ме је од оне грбаве, па од узете, а нарочито од оне ћораве, додаде она, спуштајући глас и показујући старицу која се из другог краја собе упињала да све чује.

— Али зашто?

— Не знам... Чини ми се као да оне непрестано склапају неке завере против мене шапућући и гледајући ме попреко. Очи грбаве постају ужасне када се сусретну са мојим очима...

— Де, де, ако си ти тако нервозна, значи да још ниси оздравила и мораћемо те још мало задржати код нас.

— Али нипошто, господине докторе, ја нисам више болесна... Моји живци су добро... бићу мирна. Али, тако Вам Бога, саслушајте ме... ја имам разлога што се бојим.

— Добро. Реци ми их, ја те слушам. Можеш говорити и пред овим господином, коiи је такође доктор.

— Дакле, ево, господине докторе. Ноћас, када је сестра отишла да спава, врата која воде у суседну собу, нечујно су се отворила. Сасвим тихо су се отшкринула, и ја сам спазила главу грбаве. Тада се ова ћорава дигла у своме кревету и дала јој знак да уђе. Прва је ушла грбава, без ларме, а за њом је дошла и узета.

— Али, мала ти си то само сањала!... Она узета, не може ни да се макне од свога кревета; већ једанаест месеци како непрестано лежи.

— Не, господине докторе ја сам их врло добро видела. Обе су се приближиле кревету ћораве и разговарале су шапатом. Но ипак сам чула да говоре о мени.

— Господине докторе, то су само измишљотине те мале, умеша се сестра. Врата која воде из једне собе у другу, свако се вече закључавају, а кључ стоји код мене. Уосталом, када сам обилазила собе, нисам приметила ништа сумњивог, сви су спавали.

— Чујеш ли шта каже сестра? То је било само једно ружно привиђење...

— Али ни најмање, сестро. Када су оне чуле да Ви долазите, нестало их је као да је њима управљао штапић каквог чаробњака, а врата су се опет нечујно затворила. Питала сам саму себе, да нисам случајно све то сањала.

— Сестро, вечерас ћете јој дати лек за умиривање... Сутра ћемо већ видети како је провела ноћ, рече доктор, спремајући се да оде и измењујући са сестром погледе који су говорили: „Она још није оздравила“.

Девојче је спазило тај поглед и одмах је узвикнула: „Не, господине докторе, то нису моје визије које ме опет похађају. Кад бисте ви знали шта су оне говориле, ви ме зацело не бисте оставили на милост и немилост њима.

— Шта су оне тако страшно говориле?

— Ћорава је говорила: „Она ће скоро отићи. Треба се пожурити“, на што је узета одговорила: „Све је готово. Сутра ћемо моћи да извршимо дело.“ — „Хоће ли је болети?“ питала је грбава, а узета јој је доказивала да неће.

Затим су се све три окупиле око мога кревета; ја сам се претварала да спавам и осећала сам на лицу њихов дах.

Тада је грбава рекла: „Штета што спава... не виде јој се очи!“ — „Стрпљења!“ одговори јој узета.

Када сам отворила очи, њих већ није више било, а после неколико минути је овуда прошла и сама сестра са својим фењером.

— Али, моја мала, стаде је доктор умиривати стискајући у својим рукама руке детета, промисли мало па ћеш и сама увидети да причаш такве ствари које би могле да успавају и човека на ногама... Пре свега, грбава није могла да отвори врата, пошто је кључ

био у сестре . . . Затим узета није могла да ти се приближи, јер она не може да се држи на ногама. Видиш, дакле, да твоја визија има потпуно карактер једне халуцинације.

— Ох, господине докторе, мене је толико страх, толико страх! Пустите ме да идем, молила је она.

— Слушај, мала моја, — сасвим очински рече јој доктор, ма да ја не верујем ниједној твојој речи, тражићу од сестре — да бих те умирио — да остави отворена врата од њене собе. При најмањој узбуни, ти је само зовни.

— Велико Вам хвала, г. докторе.

— Је л'те, сестро, да ћете ви радо пазити на ову малу?

— Свакако, г. докторе, изузев једног сата који морам да проведем у капели.

— Зашто?

— Једна од сестара нам је јуче умрла, а по нашем правилу, свака од нас мора на смену да проведе по један сат крај ње.

Не говорећи више ништа, доктор уђе у другу собу.

— Погледајте, то је жена за коју та мала мисли да је била до њеног кревета.

И група се заустави пред једном узетом женом од својих педесет година, која је била потпуно укочена и гледала их тупим и застрашеним погледом.

— Она је скоро у детињству, рече доктор Ремон. Њена пријатељица је двори, та стара која чучи крај ње и коју зову грбавом.

И визита се продужи без икаквог важнијег догађаја.

Све спава у болници Saint-Léger. Једино шарена стакла на капели су осветљена и чује се певање псалма које не прате оргуље. То се сестре моле крај ковчега другарице.

У соби Св. Филомене једно мало кандило гори, осветљавајући белину покривача по којима непрестано шета сенка сестре чуварке. На болници избија једанаест сати. Сестра полако прилази кревету у коме девојчица бди широм отворених очију, дрхћући од страха.

— Зар још не спавате, моје дете?

— Не, драга сестро, страх ме је.

— Очитајте Оче наш и „Здрава Марија“ и више се нећете бојати. Ја идем у капелу.

— Сестро, не остављајте ме!

— Моја је дужност да идем да се молим тамо, а ваша да спавате овде. Будите послушни. Ја ћу се вратити кроз један сат.

У исто време, она се наже над дететом, пољуби га у чело и удаљи се без ларме, док је мала, тресући се од ужаса под покривачем, читала одређене молитве.

Тек што беше довршила молитву, кад спази ћораву старицу усправљену на своме лежишту. Леден зној проби све њене удове и њене разрогачене очи упињаху се да разазнају све што би се десило у полумраку.

Ћорава учини један знак: неку врсту једва разговетног сиктања! „Пст! Пст!“

Иза врата, неки гласови јој одговорише: „Пст! Пст!“

Затим, одједном, дете виде како се врата тихо отварају и спази две грозне главе: главу грбаве и главу узете. Узета се била опростила своје ваљне укочености и корачала је пресавијена на двоје као каква вештица.

Једна мала хтеде да викне из свога кревета, али њено грло, стегнуто од ужаса, не могаде да пусти од себе ни гласа.

Три старице опколише кревет детета које је било затворило очи. „Она не спава и дрхти од страха“, рече грбава.

— Немој да се плашиш; нећемо ти учинити никакво зло, рече јој узета; дошле смо да лечимо твоје очи које чине да ћорава болује . . .

— Да, додаде ћорава, она има очи које пеку. Треба их угасити.

— Дајте ми ту велику иглу, затражи грбава.

Мала, последњим напором своје воље погледа . . . и спази изнад своје главе једну дугачку плетаћу иглу у нечијим чворноватим рукама.

Тада пусти из себе један крик пун ужаса и загњури се под покривач.

— Хеј, ви, друге, држите је, заповеди грбава, пошто неће на леп начин да нам се дâ.

— — — — — — — — — — — —

Сестре које су бдиле у капели, зачуше ужасно урликање пуно бола, које изгледаше да долази из собе Св. Филомене.

Све потрчаше, обузете кобним предосећањима.

И оне видеше ову свирепу, грозну ствар: девојка је трчала по соби, пуштајући дивље крике, ударајући главом о зидове, док су два млаза крви бíла из њених ископаних очију.

А на своме кревету, стара ћорава жена, кезила се: „Неће више пећи њене очи! Угашене су сада!“

Превела В. Ј.

Маска Црвене Смрти.

Едгар Ален По.

Већ дуго времена „Црвена Смрт“ затире и пустоши земљу. Никад куга није била тако страшна, никад њена кобна моћ није била тако разорна. Кудгод је пролазила, остављала је крваве трагове, свуда се око ње руменила крв, свуда се ширио језовити ужас смрти. Болесник би изненада осетио оштро пробадање, ухватила би га вртоглавица, крв би му ударила на све стране, и већ би почео да се распада. Као гримиз црвене пеге јављале су се по читавом телу, а нарочито по лицу, жигошући тако несретну жртву кобним печатом Црвене Смрти; сви су од ужаса бежали пред

болесником, који је умирао без самилости своје околине; а од наступа куге до смрти није трајало ни пола сата.

Ну, поред свега тог ужаса, кнез Просперо живео је весело, не губећи своју присебност и неустрашивост. Кад је куга опустошила његову земљу, кад је становништво напола поумирало, изабра он од витезова и дама свога двора око хиљаду другова, веселих и лакоумних пријатеља, затворивши се са њима у свој најскривенији и најутврђенији дворац. Била је то пространа и величанствена грађевина, замисао кнежевог ексцентричног али отменог укуса. Двор је био опасан високим и дебелим зидовима са железним вратима. Кад су позвани дворани са дамама ушли у град, донесоше тешке чекиће и врата заковаше, а све браве и рупе залише растопљеним оловом. Чврсто се затворише, да не би споља провалили у град несрећници, нагнани страховитим очајањем, или да не би дворани од обести провалили напоље. Хране и пића имали су у изобиљу. Предузевши тако све мере опрезности, дворани су се надали да ће се сачувати од заразе. А за остали свет нису се ни најмање бринули. Зар не би било лудо, да се још због тога узнемирују! А кнез се већ побринуо, да забави и развесели другове. Скупио је лакрдијаше, позвао комедијанте, а није заборавио свираче ни играче; лепотица је било на избор, а вино је текло потоком. Свега је било у двору, свега што срце зажели. Унутра је владала сигурност — а напољу Црвена Смрт.

Крајем петог или шестог месеца ове веселе повучености, док је куга напољу пустошила све јаче и распростирала све већи ужас, кнез Просперо приреди својим пријатељима маскирану игранку са нечувеном раскоши и сјајем. Разуздано весеље владало је на свечаности. Ну, најпре треба да опишем дворане, у којима је била приређена свечаност.

Било их је седам у двору — седам краљевски уређених дворана. У многим палатама нижу се собе једна за другом у равној црти, и кад се отворе помична двокрилна врата, поглед обухвати читав низ дворана. Овде је било друкчије, јер је кнез Просперо имао бизаран укус, па је своје дворане разместио тако неправилно, да се у један мах могла видети само једна. Завојит пут водио је из собе у собу, и са сваким завијутком искрсавала је пред очима нова слика. С десна и с лева, на сваком побочном зиду, налазио се висок и узан готски прозор, који је гледао на завојиту галерију. Стакла на прозорима била су украшена мозаиком, који је био обојен према основном тону декорација, што су китиле собу. Тако је последња соба на источној страни, са плавим намештајем, имала јасно-плаве прозоре. Друга је била превучена гримизним баршуном, а стакла су била гримизно обојена. Трећа је била потпуно зелена, са зеленим прозорима. Четврта наранчаста, пета бела, шеста љубичаста. Седма дворана била је застрта од врха до дна црним баршуном, који се спуштао у тешким наборима на ћилим исте боје. Само у овој соби разликовала се боја прозора од боје декорације; стакла су у њој била обојена као крв црвеном бојом.

Ма да су све дворане биле препуне златних украса, смештених по зидовима и обешених о таваницу, нигде, ипак, није било свећњака ни канделабра; у читавом низу соба ниједна није била осветљена светлошћу лампе или светиљке. Место тога, у коридорима — који су опасивали дворане — био је смештен испред сваког прозора по један велики троножац са бакреном посудом у којој је пламсала ватра и кроз обојена стакла обасјавала дворану чудноватом и фантастичном светлошћу. Али у црној дворани, на западној страни двора, тако је сабласно и страшно деловала светлост огња испред прозора, продирући кроз крваво обојена стакла и падајући на црне завесе, — да се ретко ко усудио да прекорачи праг ове собе, јер су сва лица примила језовит изражај при овом необичном одблеску.

У тој соби налазио се на западном зиду огроман сат од црног дрвета. Клатно се њихало тешко и споро, са муклим и монотоним тиктакањем; кад би велика казаљка обишла читав круг и сат почео да избија, из његове металне утробе одјекнули би тако јасни, звучни, дубоки и необично музикални тонови, да су свирачи сваки пут — под утицајем неке загонетне силе — престајали да свирају и слушали избијање сата, играчи су прекидали своје грациозне покрете и стајали као укопани; а читаво раскалашно друштво обузимао је у том тренутку необјашњив и непријатан немир. И док је сат избијао, бледела су лица и највеселијих младића, док су старији и озбиљнији превлачили руком преко чела, као да размишљају о нечему, као да су утонули у непријатне сањарије. Ну, чим би замро последњи ударац, веселост се враћала читавом друштву; свирачи су се збуњено гледали и осмејкивали, као да се стиде своје глупости и осетљивости, заклињући се у себи, да их више неће смести откуцавање сата. Ну, кад би прошло шездесет минута или три хиљаде и шест стотина секунада, кад би сат почео поново да избија, иста језа обузимала је читаво друштво, свуда се опажао исти немир, исти страх, иста замишљеност.

Поред свега тога, свечаност је текла весело. Кнез је имао оригиналан укус; био је оштра и поуздана ока за боје, па је волео ефектне контрасте, презирући прописе моде. Имао је своје оригиналне идеје, а машта му се заносила необичним и јарким сликама. Многи су га држали лудим, али његови су пријатељи знали да није луд; ну да се човек о томе увери, требало би да се дружи са њим, да га слуша и гледа из близине.

Приликом ове свечаности, декорације и украси у свих седам дворана били су удешени по његовој замисли, а и маске су биле израђене према његовом оригиналном и гротесном укусу. Било је много блеска и сјајног шаренила, много фантастичног и пикантног, — много тога, што се видело само у „Hernani"-у. Маске са искривљеним удовима, да предоче арабеске, па монструозне појаве, које су искрсавале као плод болесне маште, много лепог и раскалашног, много гротесних, страховитих и тако одурних ствари, да су изазивале гађење. Као да се у седам дворана мотало и комешало мноштво оваплоћених снова. И ови су снови прелазили из једног осветљења у друго, крећући се тако фантастично да се чинило да су дивљи звуци оркестра одјек њихових корака...

А од времена до времена, допрло би из собе, превучене црним баршуном, избијање великог сата од ебановине. Тада је све замирало у језовитом ћутању; снови су застајали као смрзнути, док не би изумро и последњи куцај — последњи откуцај овог избијања, које је трајало свега неколико тренутака; — тада би веселост поново завладала у дворани; музика је свирала, снови су оживљавали и још веселије вртели се на фантастичној светлости која је продирала кроз прозоре са троножаца. Ну, нико се није усуђивао да завири у собу на западној страни двора, јер је ноћ увелике одмакла, јер је кроз крваво обојена стакла продирала све руменија светлост, а из црних драперија ширила се тешка туробност и као мора притискивала душу. А кад се некоме десило да крочи ногом на црне ћилиме, чинило му се куцање сата још ужаснијим и свечанијим него онима, који су се кретали весело у удаљенијим дворанама.

У тим дворанама владао је необичан метеж и врева, живот се кретао грозничаво и ужурбано. Свечаност се настављала у опојном весељу, док није почела да избија поноћ на удаљеном сату у црној соби. Тада замреше звуци музике, играчи застадоше и све се укочи у језовитом очекивању, као сваки пут, кад је сат почео да избија. Ну, сада је требало сачекати док сат откуца дванаест пута, и с тога су, можда, озбиљни гости постали још озбиљнијим и замишљенијим. Због тога су, можда, неки гости опазили — пре него што је изумро одјек последњег ударца — једну маску, коју дотле нико није опазио. Шапатом се разнесе вест међу присутнима о новом госту, подиже се жагор чуђења и незадовољства, — прометнувши се најзад у страх, ужас и гађење.

Без сумње, појава је морала бити изванредно необична, да изазове толико узбуђење у тако фантастично маскираном друштву. Истина, слобода маскирања те ноћи била је готово неограничена, али је маска новога госта прелазила све границе и презирала веома либералне прописе кнежеве. А у срцу и најлакоумнијих људи има жица, које се не смеју додирнути, па ни најпокваренији не трпе да их човек исмева, ма да се често играју животом као играчком. Читаво друштво осећало је да у владању и костиму новога госта нема ни најмање укуса, а још мање духовитости и пристојности. Нови гост био је висока и мршава појава, огрнута од главе до пете мртвачким покровом. Маска преко лица имитирала је тако добро укочене црте мртваца, да се имитација не би могла познати ни најпажљивијим прегледањем. Ову ружну шалу још би раскалашни гости и претрпели, премда им се није допала, али је маска пошла тако далеко, да се појавила под видом „Црвене Смрти". — Мртвачки покров био је попрскан крвљу, а широко чело и читаво лице осуто страховитим руменим пегама.

Кад је кнез Просперо угледао ову аветињску појаву, — која се свечаним и лаганим кораком кретала између играча, да што боље одигра своју улогу, — задрхта најпре од ужаса или гађења, ну, одмах за тим, лице му поцрвене од срџбе.

— Ко се усуђује, — упита он промуклим гласом дворане, који су стојали око њега, — ко се усуђује да нас вређа овом богохулном дрскошћу? Ухватите га и стргните му маску са лица, да знамо кога ћемо обесити — чим сунце гране — на вршак моје куле!

Кнез се налазио у источној или плавој дворани, кад је изговорио ове речи. Глас његов одјекну јасно кроз свих седам дворана, јер је кнез био храбар и снажан човек; на знак његове руке свирачи престадоше да свирају.

Окружен са неколико бледих дворана кнез је стојао у плавој соби, и док је говорио, гомила се ускомеша, као да ће навалити на дошљака, који се, међутим, слободно и достојанствено примицао говорнику. Али се нико не нађе да насрне на њега, јер је неизрециви ужас следио читаво друштво, неизмерни ужас, што га је ширила око себе махнита дрскост странчева; нико се не маче, нико се не усуди да му препречи пут, и он мирно прође на два корака испред самога кнеза; — обузети паничним страхом, гости су бежали из средине дворане у закутке, док је странац ишао даље — истим свечаним и достојанственим кораком као кад се појавио; ишао је из собе у собу, из плаве у гримизну, из гримизне у зелену — из зелене у наранчасту, затим у белу, па у љубичасту, и нико се не нађе да га задржи.

Ну, у том тренутку полете за њим кнез Просперо, сав изван себе од беса и стида ради свога тренутног кукавичлука; гневно протрча кроз свих седам соба, — сасвим сам, јер је самртни ужас следио читаво друштво. Држећи нож у измахнутој десници, достиже авет, која је узмицала, управо на крају црне собе. Авет се окрену нагло и погледа у очи свога гонитеља. Болан јаук просече ваздух, —

блистави нож паде на црни ћилим, и кнез се у истом тренутку сруши мртав на под...

У дивљем очајању насрнуше гости у црну собу, да ухвате страховиту маску, која је непомично стојала, као висока статуа од мрамора, у сенци сата од ебановине. Али, кад су зграбили дошљака, укочише се од неизрецивог ужаса, јер не нађоше ништа под мртвачким плаштом и страховитом маском... Све је било шупље и празно.

Тек тада осетише гости језовиту присутност „Црвене Смрти." Дошла је као разбојник ноћу. И један по један попадоше гости по крвљу натопљеним дворанама ноћне оргије... Умирали су без помоћи, у страховитом положају — онако како су падали.

Са срцем последњег госта престаде да куца и огромни сат од ебановине... Угасише се и пламенови на бакреним троношцима. А мртвим градом завлада „Црвена Смрт", наступи мрак и распадање...

Мед. др. А. Лоранд. Интелигенција човека и њено усавршавање.

Ово треба да буде једно документовано упуство за рационално размишљање. Уистини ова књига може да буде врло корисна и интересантна за многе. У њој др. Лоранд храбро заступа мишљење да интелигенција човека зависи од правилног функционисања мозга. Према томе, ако се у мозгу, као у средишту свих наших душевних радњи, догоди нека физиолошка промена онда ће, разуме се, та промена изазвати последице, које се могу лечити. Разним тераписким и хигијенским мерама може се повољно утицати на мозак и осигуравати његово правилно функционисање до саме смрти. Уопште, једна научна и смела књига пуна разноврсних и јако забавних примера из живота великих људи. (Издање И. Ђ. Ђурђевић. — Београд — Сарајево 1921. Цена 20 дин.)

В. Гаршин - Надежда Николајевна. (Роман. Превод с руског.)

Гаршин код нас није довољно познат иако његове уметничке књиге носе отисак сигурног талента. Способан да уочи и изрази са пуно реализма, следбеник Толстоја у писању својих изванредних новела, он је у Надежди Николајевној дао једну врло дирљиву историју пале девојке и три руска уметника, који су је разнолико волели.

Овај мали љубавни роман (ако се тако може назвати) никако не личи на вештачке француске романе, лепо писане, засењивих фраза, јер вас оставља у суморном расположењу духа, у саосећању трагедије која се догодила у једном куту руске земље. (Издање Свесловенске Књижаре. Београд 1921. Цена 5 дин.)

И. Гоголь. Вий.

Вий је велика творевина простонародне уобразиље. Тим именом зову Малоруси старешину подземних духова, коме очни капци иду до саме земље. Сва је ова прича народно предање. Гоголь је ту давао много чега особеног, свог, и ако се правда да ју је испричао у оној простоти као што то приповедају сељаци.

Превод г. С. Винавера одиста је изванредан. Уз овај превод иде и једна студија о Гоголу, од чувеног руског песника Александра Блока, који је скоро преминуо у Москви. (Издање Свесловенске Књижаре. Београд 1921. Цена 3,50 дин.)

М. Крлежа. Приповетке.

Један млад и несумњив југословенски таленат. Људима око „Нове Европе" припада свака хвала што су једног еминентног хрватског писца огрнули ћирилицом и покушали да упознају Србију са овим широким хрватским и готово нихилистичким духом. У трима приповеткама, у којима Крлежа слика људе и прилике у Хрватској, нема може бити љубави за те људе, нема идеје будућности, срећне замисли којој се иде на сусрет, већ само очајни пејзажи духа и природе, у којима Крлежа одиста најбоље налази себе.

Са Крлежом и још неколицином младих, југословенска књижевност комотно се може преводити на париски и лондонски језик. (Издање „Нове Европе". Загреб 1922. Цена 10 дин.)

Dr. Vlad. Stanojević. — Preko Albanije na ostrvo smrti.

Ово су записци из рата. Нешто као дневник једне болнице која се евакуисала. Књига која верно прича о грозотама нашег повлачења преко албанских гудура. Ко год жели данас да се подсети на оне страховите и трагичне дане, наћи ће у овој малој књизи лепу евокацију буре једног народа. (Београд 1921.)

Бели дијаманат.

Друштво Ворм у Хамбургу отпочело је производњу вештачких дијаманата, који имају сва својства природног дијаманта, али је знатно јевтинији. Производиће се, у скорој будућности, до 2000 карата дневно. Један карат правог дијаманта данас стаје у Немачкој 16.000 марака,

међутим овај вештачки дијаманат, који се не може разликовати од правог, стајаће свега 10.000 марака по карату.

*

Богатство Мадагаскара.

У лепој француској колонији на Мадагаскару пронађени су читави мајдани са драгоценим камењем. Француски листови иду чак тако далеко да кажу, како је сва њихова област просто засејана драгоценим минералима. Ту су вам најлепши топази, сафири, рубини, али осим овог познатог камења, има на Мадагаскару још мноштво мало познатих минерала, који су тамо ретко лепи и могу се употребити за израду уметничких предмета.

Француска индустрија већ у велико ради на експлоатацији тих драгоцених минерала.

*

Птице и кино.

Јесте ли икада покушавали да дресирате птице? Ако сте се тиме занимали, видели сте да су то врло мучна посла. Дресирати на пример петла да кукуриче на вашу заповест! Или дресирати два петла да седе на истој грани и да од вас наизменце добијају налог да се натпевају! Чини вам се немогуће, па још те пернате уметнике извести на осветљену позорницу, пред масу света. Каквим ћете чаролијама постићи још да навикнете петла да пусти свој пев и продужује га? Па ипак, људи су успели и са тим. Научити голуба да буде писмоноша, научити неке птице да изговарају поједине речи, то је могуће; али није лако навићи их на електричну светлост и зврјање апарата и успети да на пример једна буљина учествује у извођењу филма.

Млади Француз по имену Артур Миле недавно је снимао филм, у коме је улогу писмоноше играла једна буљина. Није био лак посао дресирати ту плашљиву и мрзовољну птицу. Пре свега, ваљало је навићи је на електричну светлост и на зврјање апарата. То је трајало пет недеља. Затим је учитељ морао да навикне своју ученицу да, на дати јој знак, лети из свога кавеза до једног павиљона у врту, где је у комаду имала да буде затворена јунакиња драме, и да отуда донесе једно писмо. Наравно да буљина не би летела преко парка за једно писмо, али је, у прво време, иза решетке кроз коју је грабљивица морала провући кљун, стојало парче сирова меса. Доцније, кад се птица навикла да у извесно доба дана лети до павиљона по тај слатки залогај, она га је добијала увијена у хартију. И на то се научила. Најзад би се задовољила и месом у куверту! Тако је постало могуће да се прикаже филм, на коме зликовци заробе једну богаташку кћер, затворе је у павиљон у једној шуми пуној дивљих зверова и којекаквих птица, па да у ту шуму долети једна буљина, коју је заробљеница водела и неговала, и да однесе из павиљона једно писмо девојчином заручнику! Није мање муке видео овај вешти и стрпљиви учитељ птица са једном другом грабљивицом, са орлом. Али је он успео да дресира орла као пријатеља и спаситеља једног детета, роду пак научио је не — да доноси мале бебе, већ да игра читаву улогу у једној драми, у којој се имала лепо испољити материнска љубав једне роде. Као што се види, „вештина није врачбина."

*

Брзина ласте.

Да би се уверио о брзини ластиног летења, један талијански природњак пренесе из Павије у Милано две ласте. Оне су имале мале у Павији. Када их је пустио у Милану, оне су после 30 минута биле у Павији.

Значи: ласте су прешле 140 километара за пола сата, за секунду су прелазиле скоро 38 метара.

Људи би се сунцу више дивили, када га не би виђали сваког дана.

*

Искуство је врло скупа школа, али вреди врло много.

*

Људско срце је дневник у који без нашега знања сваки тренутак живота уписује своје успомене.

*

Срећу треба тражити увек само у самом себи.

*

Ако се човек стиди рада, он тиме показује само своје слабости.

*

Пријатељи нису увек искрени, а непријатељи јесу. Због тога треба употребити њихову искреност, да би се личне мане боље упознале.

*

Ретки су људи, који би с правом могли презирати друге људе.

*

Грешник, који се моли Богу а не каје се, тај би желео и Бога да превари.

*

Стари људи се уздају у своје искуство, а млади у свој разум. Међутим, могу и једни и други погрешити.

*

Ко је срећан, када врши своју дужност, тај стоји на високом ступњу савршенства.

На балу.

Кавалјер:

— Хоће ли ми госпођица учинити задовољство да одигра самном један валцер?

Дама:

— Драге воље, господине, али тек осамнаести.

Кавалјер:

— Ах, госпођице, али ја ћу дотле већ отићи!

Дама:

— И ја, господине!

*

Из дечјег света.

Перици представише једног малог црнца од пет година. Перица је прво дуго посматрао црног малишана, а затим ће (као увод у разговор):

— Је ли, а за ким ти жалиш?

*

Аристократија.

— Заиста, драга грофице, чак Вам се и на лицу види да сте племићског порекла.

— Безобразниче, мислите ли да је моје лице какав пергаменат?!

*

Извина.

Један писац, који је у свом комаду увредио публику, би приморан да се извини. Он изиђе на позорницу и, пошто се поклони, рече:

— Господо! Назвао сам вас магарцима: то је истина. Молим вас за опроштај: немам право.

*

Нојев ковчег.

У препуни трамвај пење се неки дебељко и (разуме се) притом очепи једног господина. На то му овај добаци:

— Крај оваквих слонова човек више нема места у трамвају!

— Господине, рећи ће сасвим хладно дебељко, знате, трамвај вам је као и Нојев ковчег: у њему има разних животиња, па и — магараца.

*

Мислене и стварне именице.

Учитељица, која се дуго мучила да својим ученицама објасни разлику између стварних и мислених именица, најзад заврши:

— Стварне су именице, драга децо, све ствари које се виде, а мислене оне које се не могу видети. Јесте ли разумеле сад?

— Јесмо..., одлучи се најзад једна девојчица.

— Добро, Јелена, реци ми један пример за стварну именицу.

— Ваша сукња, госпођице.

— Врло добро. А мислене?

— Ваше гаћице.

*

Питање части.

— Шта, зар ја кукавица?!... Господине, сутра вам цео дан стојим на расположењу код моје куће!

— И ја ћу вас исто тако чекати цео дан код моје куће, па ћемо видети!

*

Галантерија.

— Госпођо, та ви се сваког дана подмлађујете!

— Ласкавче, претерујете!

— Онда рецимо, ако не сваког а оно сваког другог дана.

*

Међу пријатељима.

— Па да, када избацим какву глупост, ја јој се први смејем...

— Онда мора да се непрестано смејеш?!

*

Из америкаиских новина.

Оглас: „Ожењио бих се дамом средњих година, удовицом мужа осуђеног на смрт (да се доцније не би могла хвалити добрим особинама свог првог мужа); мираз споредан.

*

Полудео.

— Ви сви познајете славног глумца Н. — причао је један господин — који је врло снажан и потпуно здрав. Јуче је ручао и пио са мном, имао је добар апетит, био је при чистој свести, знамо се, а данас сасвим изненада — жени се!

*

Одмена.

— Тек осам година... па већ лопов?

— Тата је болестан, а ја га само замењујем.

*

Забрањено.

На једним каменим степеницама у једној вароши има овакав натпис:

„Колима и велосипедима
забрањен пролаз".

Значи: само је пешацима и аеропланима дозвољен.

*

Зна пут.

Пијаница (жандарму који га вуче у кварт):

— Не гурај ме тако! Знам већ тај пут!

*

Из доњег огласа треба исећи реч: „Куверте“, да би се могло учествовати на нашем конкурсу објављеном на 17. страни.

КУВЕРТЕ

у свим величинама разне каквоће. Роба прворазредна. С тиском или без тиска. Умјерене цијене. Производи и развашиље брзо

В. Вошицки

творница куверата

Копривница, Хрватска.

Узорци на захтјев бадава.

Велетрговина

П. Теслић и друг

Сисак

продаје почев од 25 литара даље, уз цену од К 32·— по литри на више, изврсну шљивовицу из властитих пецара и дупло рафиновану жесту са свог складишта у Сиску.

Кубикашка колица

либерујем у најбољој изради и на велико. По жељи шаљем на углед.

Кароль Мећери

Стари Бечеј (Бачка)

Ципеларски Обрт

Иван Кроис

Марибор, Корушка 18

Ручна дела из властите радионе, утем. г. 1882.

Тражите ценике.

Позив на претплату

„Српско Косово“

лист за српску омладину и народно просвећивање препоручен од Г. Г. Министара: Вере, Просвете, Војног и Унутрашњих Дела, од **Нове Године** улази у трећу годину. Цена му је 40 динара годишње. Претплату слати за Косов. Митровицу. Ко положи годишњу претплату стиче права као удеоничар на

Пчеланик Српско Косово.

Најновије књиге:

Библиотека „Албатрос“

Свеска 2.

Станислав Винавер:

„Громобран Свемира“

Цена 8 динара.

Гоголь:

„Вијˮ

са предговором Александра Блока; превео Станислав Винавер. **Цена 3·50 динара.**

В. Гаршин:

„Надежда Николајевна“

превела Олга Глушчевић-Којић. **Цена 5 динара.**

Издање Свесловенске Књижарнице

М. Ј. Стефановића и Друга, Београд

Поенкареова улица 36.

Нова, врло корисна књига за жене

Д-р С. Ј. АЛКАЛАЈ

Лекар за женске болести и порођаје у Београду

ЗДРАВА и БОЛЕСНА

ЖЕНА

ПОПУЛАРНА РАЗЛАГАЊА

— Са 40 слика —

Цена д. 20·—

(са поштарином д. 22.—)

САДРЖАЈ:

ПРВИ ДЕО:

1) Састав и облик женских полних органа.
2) Улога женских полних органа: (конструација, трудноћа, побачај, порођај, бабиње и т. д.)

ДРУГИ ДЕО:

1) Болести појединих полних органа: (гонореја, катари и запаљења, мијоми, рак и т. д.)
2) Душевни поремећаји. — Хистерија. — Опанија.
3) Брак.

ИЗДАЊЕ С. Б. ЦВИЈАНОВИЋА — БЕОГРАД

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен

„Злочинци на престолу“

у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од

Динара 10·— по комплету

по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију

„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen

„Zločinci na prestolu“

u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od

Dinara 10·— po kompletu

po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju

„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Комајска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 7. **Београд, 18. II. 1922.** **Година I.**

Виконт де Белењи.

Шарл Лан.

Полагано као преко кадифе клизају се елегантни електрични аутомобили а о дрвену калдрму чује се како ударају потковице коња најчистије крви који вуку елегантне свилом превучене купее са гуменим точковима. Такова живост у улици Кобертен, која лежи одстрањена од великих булевара? Толика живост, доиста, нешто необично! Мора бити да се у њој налази нека чувена кројачка радња, или можда, неки добротворни базар, неки уметнички салон моде или томе нешто слично? Од свега тога ништа. Сад је пет часова, време чаја . . .

Унутра, у просторијама индиског друштва „Tea-Compañu“, маестро Паоло Франколино удара у своју харфу. Са њених жица нежни се тонови грациозно шире кроз пространу дворницу, праћени, као шапатом, још слабијим тоновима — en sourdine — три виолине. Свуда око жуто. зелених бамбусових сламних столова, дуж целе дворнице, нечујно, у платненим папучама, промичу Сингалези и служе и разносе мирисни чај боје злата.

У овај локал свакодневно после подне долазе на састанак: маркизе и баронесе, и оне праве и оне лажне знаменитости позоришта, и стари и млади, буржоаске мајке и ћерке, патрицијe и аривисти — и остале даме. Са њима, по себи се већ разуме, гомила кавалира у героцима на корзетима, са цветом, моноклом и сребрним штапом. Ту се као онако случајно мушки и женски састају и ту се дискретно флиртује.

. . . Напољу улицом Кобертен шеташе се неки гојазни господин, шеташе се полагано, одмереним кораком, као што то обично чине гојазна господа. Корзо од каруца њему ни најмање не сметаше, али, он је само лупао главу да погоди куда иду та каруца. Те елегантне лепе даме, које тако брзо и окретно силазе са тих каруца' зашто ли то улазе једна за другом у ову радњу са чајем. Месје Андрије, милијунар и гојазни фабрикант сардина из Дуарненеца, тамо далеко иза Бретање, слућаше да је ту посреди нека париска тајна.

„Једна радња ма колико да је велика, опет не може да прими толику множину женскога света,“ шапуташе господин Андрије и он се приближи дућанскоме излогу, и, пошто је претходно мало затурио уназад свој монументални свилени цилиндар, притисну своје црвено чело уза прозор. Али ипак, он не могаде ништа да види кроз беле тилске завесе, које покриваху прозор изнутра. — „Онда морађу сам да уђем унутра“ — закључи он. „У најгорем случају, купићу за мадам Андрије један пакетић од овог чаја. Вазда сам галантан!“

И фабрикант сардина уђе у ове најугланчаније просторије у којима маестро Паоло удараше у харфу.

Један Сингалез вођаше господина Андрије церемониално кроз редове столова до последњих слободних, још незаузетих места чак на дну дворнице. Он се угодно спусти у једну широку наслоњачу исплетену од бамбуса и сламе и би му мило, када чу, како столица поче да пуцкара и да се угиба под тежином његова пуно поштовања достојног тела. Затим, он погледа свуда унаоколо око себе и примети са задовољством како га са свију страна лорњирају; у таквом случају треба дати своме лицу блазиран изглед, треба пребацити ногу преко ноге па се загледати у таваницу. Али таванице у салонима индиског друштва Tea-Compañu — беху исечене, то јест кроз њих се могло да види на горњи спрат, на коме су се налазиле галерије са столовима око којих је било такође пуно дама, које су озго кокетовале доле. О, земљо и небеса! Свуда где погледаш, пуно, пуно, дивних очију! . . .

Е, волео бих, него бог зна шта, када бих само знао, шта оне две тамо, једна у сивој а друга у мркој хаљини о њему говоре и тако га пажљиво посматрају. Али, његово размишљање прекратише два врло елегантна господина, који иђаху кроз редове столова тражећи